אדון עולם Lord of the universe, who reigned before anything was created — at the time when by His will all things were made, then was His name proclaimed King. And after all things shall cease to be, the Awesome One will reign alone. He was, He is, and He shall be in glory. He is one, and there is no other to compare to Him, to consort with Him. Without beginning, without end, power and dominion belong to Him. He is my God and my ever-living Redeemer, the strength of my lot in time of distress. He is my banner and my refuge, my portion on the day I call. Into His hand I entrust my spirit, when I sleep and when I wake. And with my soul, my body too, the Lord is with me, I shall not fear.

On a day when Tachnun *is not said,*[1] *the following paragraph is omitted.*

אלהינו Our God and God of our fathers, remember us favorably before You, and be mindful of us for deliverance and mercy from the primeval, most supernal heavens. Remember in our behalf, Lord our God, the love of the Patriarchs, Abraham, Isaac and Israel Your servants, and the Covenant, the lovingkindness and the vow which You have sworn to Abraham our father on Mount Moriah; and the *akedah*, the binding of his son Isaac upon the altar, as it is written in Your Torah:

ויהי And it was after these events, that God tested Abraham, and said to him, "Abraham," and he answered "Here I am." And He said, "Take

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ, בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר נִבְרָא. לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל, אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא. וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל, לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא. וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה. וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי, לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה. בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית, וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה. וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי, וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה. וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי, מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא. בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי, בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה. וְעִם רוּחִי גְּוִיָּתִי, יְיָ לִי וְלֹא אִירָא:

כיון שלא אומרים תחנון אין אומרים זה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ. וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם. וּזְכֹר לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַהֲבַת הַקַּדְמוֹנִים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. וְאֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְאֶת הָעֲקֵדָה שֶׁעָקַד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו, אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר, קַח נָא

וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי. וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי. מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:

עין יוסף

בכמות. וכל דבר שאין לו ראשית בודאי אין לו תכלית ומלא כל הארץ כבודו. וע"ז נאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. מדת ב"ו שאינו בטוח במדת ימי עלמו שמא ימות לכן ממהר לפרוע ולהנקם משונאו. אבל הקב"ה אינו כן כי אין קץ והכלית באורך ימיו. וע"ז אמר בלי תכלית כי אין קץ ותכלית לאריכות ימיו. ונמצא כי בלי ראשית קאי אכמות ולומר כי אין ראשית לכמותו וממילא נדע כי אין תכלית לכמותו והוא שמלא כל הארץ כבודו ואין להסתר ממנו. ובלי תכלית קאי אאריכות ימיו יתברך ולומר כי אין תכלית לשנותיו להורות שהוא מאריך אף ונבה דיליה מתי שירצה. וממילא נדע כי לא היה ראשית לימיו ושנותיו ית'. וזה מה שאמרו נמצא ואין עת אל מציאותו. מדת ב"ו שירא להתרות את האדון שלא יבקש תחבולות נגד כח המלך אין להגלל ממנו. וגם אין לו עוז וכח להעמיד האדון בחיים עד שיקבל עונשו. ולכן אמר בו ית' ולו העוז והכח והמשרה היא הממשלה ואין להגלל ממנו בשום ענין ואופן בעולם ואף במיתה. ושמא האמר א"כ שאלהים אדיר הוא כ"כ למה עזב אותנו זמן רב כ"כ ואנו מדוכים ומעוניים והיה אפשר לומר ח"ו כי עזב אותנו אלהים מלהקרא אלהי יעקב. ועל כי אין אלהי בקרבי מלאוני הרעות האלה. או אפשר לומר ח"ו תשש כחו כזקן בזקנותו. על זה אמר כאן והוא אלי להורות שלא סר ממנו ח"ו לעולם כי כבר נשבע הקב"ה שלא להחליפנו. רק הוא אלי ומכונה אלהותו עלי תמיד. ולכן שיתף את שמו בשמנו בהיותנו נקראים ישראל כמו מיכאל גבריאל. ולכן הזכיר כאן שם אל. וגם שלא נטעה ח"ו בטעות הסמי ועמר שיפול בו ית' התששות. על זה אמר וחי גואלי. והוא כמו שהשיב לו הקב"ה למשה ואולם חי אני ואמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקב"ה למשה משה החייתי בדבריך פי' שעשיתי חי ונלחי בעיני האומות שידעו כי חי וקים גואלם שלא הפיל בו לא זקנה ולא תשישות ולא העדר ח"ו. וזה מה שאמר כאן וחי גואלי וינאלני אי"ה ברחמיו וברוב חסדיו. ורמיה לזה אמר ועור חבלי בעת צרה. והוא מיוסד על מה שאמרו חז"ל על פסוק חדשים לבקרים רבה אמונתך אר"ש בר אבא על שאתה מחדשנו בבקרן של מלכיות אנו יודעים שאמונתך רבה לגאלנו. כי לולי ה' שהיה עמנו ולא עזבנו בעת צרותינו כבר הייתי נאבדין בכמה מלכיות ואחר שהוא תמיד עמנו בודאי יגאלנו גאולה שלימה. וזהו מה שאמר כאן ועור הוא הקב"ה נעשה תמיד חבלי פי' חלקי וגורלי בעת צרה להושיעני; והוא נסי. הגם והדגל שלי במלחמה. ע"ד מ"ש כנסא גם הריס תרא וגו' והענין הוא שמעמידין הגס על ההר לסימן שירוא ויתקבצו לשם כל אנשי המלחמה. וזהו והוא נסי ומנוסי פי' שהקב"ה הוא הגס שלי שאליו אני צריך לנוס ולקבץ את עלמי. והטעם כי מנת כוסי הוא ביום אקרא ואין זולתו למלאות שאלתי ובקשתי. ועכ"פ מכל זה ראיה שיגאלני גאולה שלימה אי"ה. אז יהיה פי' והוא נסי ע"ש כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים פירש"י לנדל אתכם כי כל לשון נס הוא לשון הרמה וגדולה: ומנוס לי. ע"ש ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה: מנת כוסי ביום אקרא. ע"ש כי מי וגו' כה' אלהינו בכל קראנו אליו (מסדור מגיד צדק):

ענף יוסף

וצור מבני. ומוזק גורלי: והוא נסי. דגלי: מנת כוסי חלקי

עיון תפלה

ישתנה עז וממשלה: וחי גואלי. גואלי מושא וחי נשוא, כלומר גואלי הוא חי (איוב יט, כה): וצור חֶבְלִי. הנפרד חֶבֶל (ישעיה סו, ז) לשון מכאוב כמו חֵלֶק חֶלְקִי. אבל מן הֶבֶל (דברים לב, ט) לשון גורל הנטיה חֶבְלִי בפתח (יהושע יז, ה); ולפי הנקוד נרו"ם צריכים לפרש והוא לי צור מעוז להושיעני מן האויבים אשר יאחזוני בעת צרה, ועי' סדור עבודת ישראל לבר נ"א: והוא נסי. כמו שכתוב ה' נסי (שמות יז, טו): ומנוסי. כמו שכתוב ה' עוזי ומעוזי ומנוסי (ירמיה (סג"מ) ס'

תקון תפלה

ובקצת סדורי הספרדים אחר הרוז להמשיל לו להחבירה נוסף עוד: וְהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן לְכָל־חֹמֶר לְכָל־צוּרָה. ובסדור ספרדי תפלת החדש נסגרו בסוף השיר עוד שני הרוזים: בְּמַקְקֵשׁוּ הָגֵל נַפְשִׁי מִשִּׁיחֵנוּ יִשְׁלַח מְהֵרָה, וְאָז נָשִׁיר בְּבֵית קָדְשִׁי אָמֵן שֵׁם הַנּוֹרָא. ונראה לכל עין בוחנת שכל הרוזים הללו לא יצאו מידי המתבר, כי אין בהם לשונו ורוחו, לכן יפה עשו סדורי האשכנזים שלא קבלום:

בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי. בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה:
וְעִם רוּחִי גְּוִיָּתִי. יְיָ לִי וְלֹא אִירָא:

שיר מן ב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות בדלת וכן בסוגר. ובתוכו רצוף י״ג עקרי הדת:

(א) מציאת השם יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח. נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל מְצִיאוּתוֹ:
(ב) אחדותו אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ. נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ:

עץ יוסף

בידו אפקיד רוחי בעת אישן ואעירה. פי׳ ומאמין אני בו שאעירה אי״ה בבוקר: ועם רוחי גויתי. פי׳ ומאמין אני בו שעם רוחי שהפקדתי בידו יהיה גויתי וגופי. ר״ל שלא יתן בי רוח אחרת מחמת חטאי. אלא אותו הרוח שהפקדתי בידו אותו רוח יחזור לי. משום שה׳ לי לכן ולא אירא:

יגדל אלהים חי. יתגדל האלהים שהוא חי וקים לעד ולעולמי עולמים. גדולה שייך במי שהוא גדול ומושל על זולתו כמלא שהאחרים קטנים לערכו. ושבח שייך על מי שיש לו מדות טובות ורצוי לכך מאד עצמו. ולכן אמר יגדל בשמו שנקרא אלהים לשון יש לאל ידי שר״ל גדול וחזק על כל אלהים מאד נעלה. והם ע״י חמשה עיקרים הראשונים. ושתבח על שיש בו השמונה עקרים האחרים שהם מורים על שהוא רצוי לשבח ואנו צריכים לזה. כי אחר שאנו מודים שהוא אלהים כל חי צריך שנודה שיגדל ויתבח על אופן זה:

עקר א נמצא ואין עת. כי אם היה היותו נמצא בעת זולת עת. אין זה יתרון על שאר הנמצאים וכמו שהם נעדרי המציאות לפעמים כך הוא ח״ו. אבל במה שאין עת אל מציאותו לומר מתי התחילה ומתי תפסיק בזה ירצה שאין מציאותו כמציאות שאר ב״ח. רק הוא עלת כולם ולא יעדר כהעדרן והם נעדרים לולי המציא אותם. והמורה על זה היסוד הוא דבור אנכי ה׳ אלהיך:

עקר ב אחד ואין יחיד כיחודו. הענין הוא שאין אחדותו יתברך שוה לשאר אחדים. כי הוא יתברך אחד האמתי. וכלם נקראים בשם אחד העובר. כמו שחשב רבינו בחיי בספר חובת הלבבות. כמו

ענף יוסף

חלקי: בעת אישן ואעירה כו׳. כתב בסדור שערי שמים ויש מדבקים ואפילה לתיבת אישן. וכן מורה המנהג. לפי זה צריך לנקד בפת״ח. אמנם הפיקד ואעירה קמי אלמא. ואישן בנקוד קמ״ץ. כלומר כשאני מעיר ורוחי עם גויתי שהוחזר הרוח לגוף. בידוע שה׳ לי ולא אירא רפ:

יגדל. הפיר הזה חשוב הוא מא. ויסודו על יסודי האמונה שראוי שיקבע האדם בלבו. והם י״ג עקרים הנרמזים בי״ג בתים מחרוזות אלו. וחמשה הראשונים הם מורים גדולה באמונת הש״י. ושמונה האחרים הם בבח באמונת הדת:

גדול ומושל על זולתו כמלא שהאחרים קטנים לערכו. ושבח שייך על מי שיש לו מדות טובות ורצוי לכך מאד עצמו. ולכן אמר יגדל בשמו שנקרא אלהים לשון יש לאל ידי שר״ל גדול וחזק על כל אלהים מאד נעלה. והם ע״י חמשה עיקרים הראשונים. ושתבח על שיש בו השמונה עקרים האחרים שהם מורים על שהוא רצוי לשבח ואנו צריכים לזה. כי אחר שאנו מודים שהוא אלהים כל חי צריך שנודה שיגדל ויתבח על אופן זה:

עקר א נמצא ואין עת. כי אם היה היותו נמצא בעת זולת עת. אין זה יתרון על שאר הנמצאים וכמו שהם נעדרי המציאות לפעמים כך הוא ח״ו. אבל במה שאין עת אל מציאותו לומר מתי התחילה ומתי תפסיק בזה ירצה שאין מציאותו כמציאות שאר ב״ח. רק הוא עלת כולם ולא יעדר כהעדרן והם נעדרים לולי המציא אותם. והמורה על זה היסוד הוא דבור אנכי ה׳ אלהיך:

עקר ב אחד ואין יחיד כיחודו. הענין הוא שאין אחדותו יתברך שוה לשאר אחדים. כי הוא יתברך אחד האמתי. וכלם נקראים בשם אחד העובר. כמו שחשב רבינו בחיי בספר חובת הלבבות.

עיון תפלה

סז, יט). והרא״ש בספר הבחור מאמר ד׳ תקן וּמָנוֹס לי מפני המשקל: בידו אפקיד רוחי. כמו שנאמר (תהלים לא, ו): בעת אישן ואעירה. בילקוט פינחס רמז תשע״ו ובספרי סס, סימן זה יהא מסיר בידך כל זמן שאדם נתון בחיים (כין ער בין ישן) נפשו פקודה ביד קונו, מת נתונה באוצר. ובמדבר רבה פ״כ פסוק לא יבכב עד יאכל טרף וכשבא ליטול מפקיד רוחו להקב״ה וכשנגער ממלך בהקב״ה השומרים בלילה מוסרים אותו לשומרי היום, ע״כ. ויש נורסין ואעורה מהנפעל, וגכון הוא, כי ההפעיל יוצא: יי לי. (תהלים קיח, ו), והוי״ו של ולא, הוסיף מפני היתד, אבל אין המשקל עולה יפה, ועי׳ תקון תפלה:

יגדל אלהים חי. הגאון יעב״ץ בספר לשיר היחוד כתב ששיר יגדל יש בו תארים נוספים מחודשים מהמחבר ולא מצאנו להם חברים במקרא, כמו אלקים חי, עכ״ל. ובאמת הוא מקרא מלא (מ״ב יט, טז; שפיס לז יז): נמצא תמיד, ואין עת לומר באז התחילה או נפסקה או תפסק מציאותו (הנ׳ יעב״ץ). ולשון הרמב״ם במשנת הלק „להאמין מציאות הבוי״ת, שיש שם נמצא שלם בכל דרכי המציאות, הוא עצת מציאות הנמצאים כלם, ואל יעלה על הלב העדר מציאותו, כי בהעדר מציאותו נתבטלה מציאות כל הנמצאים וכו׳. וזהו היסוד הראשון מורה עליו דבור אנכי ה׳ אלהיך: אחד ואין יחיד (שיהיה לו יחוד) ביחודו (מהרשד״ל): נעלם. ענין אחדותו נעלם מעין כל חי וגם אין לו סוף (הרוו״ה). ולשון הרמב״ם

5

כמלך ממש עומד שם ואני משתחוה שם להתפלל לפניך · הכרח הוא שיהיה בירלתך כי הנכנס לפני מלך ב"ו לשאול ממנו שאלה כמה הוא במורא ופחד לפניו ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה וכן ראוי שיתעטף שעת רבי' לעבד עיניו שלא ימרוד באדוניו ולא יקל ראשו מה הגה"ה
במור' מהיה עמידתו בתפלתו מבואו ועד לאחר עכ"ל : ובמקום אחר בקונט' שאר"י מלאתי כתוב בזה הלשון בכניסת בית הכנסת קודם שתכנוס משהה מעט ותכוון לבבם במורא
ולא תכנס בפתע פתאום וזה ונסלך ברגע פי' בהרגשה ובהרעדה . גם תכוון בשם אבני"מן . ואמור פסוק ואני ברוב חסדך וכו' ותכוין כי רוב חסדך הוא שם אבנית"ן עשוה בחסד ואח תכנס אחר אמרך פסוק זה וזהו בבית אלקים נהלך ברגש כי ברגש עם כמלא עולה יער עכ"ל :

יש מבאין לומר זה בבואם לבהכ"נ : וכתב מהרמ"ק מנהג יפה הוא :

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתִּתֵּן חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת :

בקצת מקומות מהגין לומר פסוקים על אדון עולם ויגדל מחזיקין אותם לפירוש משוכחין . ומצאתי כתוב כל מי שמכוין בשם שבחלת אדון עולם כתב ר' יודא החסיד ורב אלי גאון ורב שרירא גאון ערב אני בדבר שתפלתו נשמעת ואין שום מקטרג על תפלתו ואין ג' שנים ופגע רע בר"ה ובי"כ בתפלתו ואויביו מפלים לפניו וי"א אף יגר הרע מפלים אתו ועליו אמר שלמה המלך ע"ה בראשית ס' דרכי איש גם אויביו ישלימו אתו עכ"ל :

אָדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ בְּטֶרֶם כָּל יְצִיר נִבְרָא · לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא : וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא · וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה : וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה · בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תְכִלִּית

אדון עולם הוא כמו רבון העולמים המוזכר בכמה מקומות · | ובספר החיקונים מדבר מאין סוף והאצילות · איתא שם פתח אליהו ואמר רבון עלמין אמת הוא כו' · הובא בפרדס פ"ה משער עצמות וכלים וכתב שם, ח"ל אמר רבון כלמין כי הוא כל' לדבר בענין העולם ואצילות לכן קראו אין סוף רבון עלמ' ועוד שרבון עלמא כמו מתויב המציאות כי מתוך מציאות

כגבראים יבא האדם לחייב שיש לעולם מנהיג · ולכן ילדק שיקרא אותו רבון העולמים · והכונה דאמת הוא שי' אחה הוא מחויב המציאות ומזה לרבון העולמים הכ"ל · וז"א רבון העולמים דאמת הוא האריך במלת הוא ומשמעות הוא המחויב ע"כ · ואני אומר אדון עולם הוא כמו רבון העולמים ורמז לדבר אדון עולם בגי' אין סוף חושבו' דדין כדין, ואין סוף בא בכאן דרך רמז והעלם, כי הוא נעלם בתכלית ההעלם, אבל בפי' החיבות בפרטיות הוא כך · הוא אדון האצילות הנקרא עולם · כי שם עולם ידלק באצילות, בראש ובאמצע ובסוף רצוני לומר תפארת · הוא כל ההיקף נקרא עולם · הכולל ו' קצוות · זהו בסוף תפארת שהוא ידו"ד ממקומו, ואח"כ באמצע ר"ל בביה הוא שורש העולם · אח"כ בשורש הפרצים ראשי' מחשבות הגילוי להאצילות נקרא עולם · ושם שם ידו"ד הכולל האצילות הוא בהכלית ההעלם כי שם הם נעלמים · והכוונה ע"ד מ"ש ר"א הגדול בספרקיו, קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, והרבה סירושים נאמרים בזה · ופי' א' מהם הוא בשעלה ברצונו להוות הווה וקודם השתלשלות הויה היה הוא ושמו · כי עליית רצונו הוא שם הויה לא הויה נקראת ולא הויה נכתבת אלא הרהור בהרהור שאינו נחפס : וכמו שהארכתי בזה בהקדמת תולדות אדם לספר דרך חיים שלי · ואנו בחינת עלות רצונו להתהוות והוא אמר ויהי · ומיד שנחפס שורש ההויה להוות שייך לומר אשר מלך כי הומלך על רצון הגילוי וגילוי זה היה קודם שנברא העולם כלומר קודם גילוי הבריאה · וזהו בטרם כל יציר נברא כלומר, לא מבעי' קודם יצירה אלא אף קודם בריאה וכל מין קדימה אין ר"ל אמיתות ח"ו · אלא קדימת מעלה · לעת נעשה הכל יפה בעתו ונתגלה הגילוי עד אף עשיה זה"ש לעת נעשה בחפצו · ר"ל ברצונו כמו שפירש הרמב"ן במעשה בראשית כל ויאמר ר"ל חפץ ורצון · אזי מלך שמו נקרא כלומר בהתגלות העשיה בגין לאשתמודע אלהותו אז היו בני האדם שהיו קורין אותו מלך · | וכלות הכל וכאשר יחסוף אליו רוחו אז יקלוך מורה · ומה שסידר מָלַךְ מָלֵךְ יִמְלוֹךְ מלך בקמץ פתח מחלה · ובסדר ה' מָלֵךְ ה' מָלַךְ ה' יִמְלוֹךְ · מסור' בסגל תחילה: הכל אמת בבחינות שונות וסד' ה' מלך כו' · הוא ענין היה הוה יהיה שמזכיר בעל הסיר אחר והוא היה הוא הוה כו' . והענין הזה עמוק ויתבאר לקמן בסדר ה' מלך כו' יעויין שם . הוא אחד רומז על האצילות אף שאומרים עשר ספירות הכל אחדות א' ומה שאומרים עשר הוא מצד השתלשלו' שילהו

יג ?! ואמר ב עיר הה ?!

(6)

תַּכְלִית וְלוֹ הָעוֹז וְהַמִּשְׂרָה : וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה · וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי מָנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא : בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה · וְעִם רוּחִי גְּוִיָּתִי יְהוּה לִי וְלֹא אִירָא :

פילו עלול כי יש קדימת עצלה להעילה על העלול . זהו ואין שני להמשיל לו להתבירה מלשון חבר . בלי ראשית ובלי תכלית כלומר לא שאומרים ראשית גילוי האצילות הכל הי' כמוס בו בלי ראשית בשם היותר סוב ודק כמבואר בפרדס שער עצמות וכלים פ' חשיעי : לאחר שדבר ממציאות השם יתברך מדבר מיכלתו זהו ולו העוז והמשרה · אח"כ מדבר בהשגחתו יתברך זהו והוא אלי כו' והוא נסי כו' בידו כו' : בעת אישן ואעירה . יש מדבקים ואעירה להיבא אישן וכן מורה החרוז לפי זה צריך לנקוד אישן בפתח · אמנם העיקר ואעירה קאי אלמסה · ואישן נקוד בקמץ כלו' כשאני מעיר ורוחי עם גויתי שהוחזר הרוח לגוף · ס' לי והכוונה אני אפקיד רוחי בידו כשאישן· וכשאעירה רוחי בגויתי תמיד ה' לי ולא אירא · ע"כ הגה"ה :

אמת ואמונה עיקרי הדת הם שלשה עשרה זכרם הרב רמב"ן מיימוני ז"ל במשנה בפ' חלק והם

יְגַדֵּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח.נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל מְצִיאוּתוֹ · אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ · נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ : אֵין לוֹ דְּמוּת

מציאת השם· ואחדות· והרחקת הגשמות· ושהוא קדמון · ושראוי לעבדו ולא לזולתו· והנבואה (נביאי האמת והשקר) ותכונות משה רבינו ע"ה : ותורה מן השמים · ושלא תשתנה התורה · וידיעת השם · ושכר ועונש · ומשיח· והחיית המתים · ועל זה מיוסד השיר והשבח יגדל אלהים חי וישתבח כו' ועתה אפרשם אח' אל אחד ויתבאר השיר המשובח של יגדל · ואפרש הענין בשרשו ע"פ האמת בסודות הקבלה :

העיקר הא' נמצא ואין עת אל מציאותו · ונקרא מחויב המציאות ובפי המון המקובלים אין סוף · והוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות וממציאותו מציאת כל הויה רוחני' וגשמי' השתלשלות האצילות ובריאת הבריאה · ויצירת היצירה · ועשייה כל נעשה · וכו הוא קיום מציאותם · ואינו נעלה על לבנו ביסוד כל הנמצאים אלא לא בכלי מציאותו בעבורם · כי אין צורך לזולתי והנמצאים צריכים אליו · והוא היוה אותם והוא מחיה אותם · בחפצו בחפצו הפשוט כולם · ובחפצו ועדנו :

הגה"ה

פי' מין שכללי . כמו צומח כולל כל מיני צמחים ומיני בעלי חיים . מין פרטי מין האדם · מ"מ כולל האוכן שמצוין לוי כו' . אחד המורכב כמו זה הראוכן מ"מ כל א' מחבריו כולל ד' יסודות בגוף הפשוט · כמו אחד מד' יסודות שהוא אינו מורכב ממש . יקבל החילוק למהלה לשלים לרביע . א' המנין אע"פ שהוא עולה למספר אבגד"ה כו' . ולא יתכן להיות מציאות בלתי אחד . ומציאת אחד אפשר זולת' מ"מ אחד האם המטיי' תוכל לחלק לחלקים למהלה ולשלים ורביע פו' :

העיקר הב' אחד ואין יחיד כיחודו נעלם וגם אין סוף לאחדותו · אחדות אחד האמתי · לא כאחד *המין הכללי ולא כאחד המין הפרטי ולא כא' המורכב לאחדים בגוף הפשוט המקבל החילוק ולא כאחד המנין.זהו שאמר אחד ואין יחיד כיחודו . וסוד האחדות הזה במה שאנו עוסקין · הוא בסוד שמותיו יתברך שהן לדין ולרחמים הם באחדות האמיתי כמו שאמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד · רק הפעולות הנמשכים מהם בהשתלשלות העולמות מצד המקבלים לפי כחם נעשה חלוקה מצד המקבלים אבל מצד בחינו' במקורם הם בלי סוף ובלי תכלית · ושם אין שייך לומר אפילו חיבה של אחד · וכהא דתנן בס' יצירה ולפני אחד מה אתה סופר : כי סוד האצילות הוא בסוד אח' יחיד ומיוחד · ושייך חיבור ולא פירוד · אבל בשרשם לא שייך לומר אפי' חיבור לרוב ההשלם בעצם הפשוט וחהו שפיים וגם אין סוף לאחדותו · שהוא נשמה לנשמות· דהיינו שמותיו הם נשמות העולמות · והוא נשמה להם · והם בערכו להבדיל ערך הגוף בערך הנשמה לסבר את האוזן :

העיקר הג' אין לו דמות הגוף ואינו גוף · כמו שנאמר כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' וגו' זה העיקר סובב והולך אדלעיל · לומר שאף שהמשלנו סוד שמותיו עד מציאותו המתויב כערך גוף לגשמה · אין המשל דומה לנמשל · כי ח"ו אין לו דמות הגוף ואינו גוף ולא ישיגוהו מש"ג הגוף ומקריו · כמו האמונה והתמידה לו שאר שיטויים · ודברה תורה כלשון בני אדם . אבל יש להדברים בוד · ורבים שואלים מאחד שאמר אין לו דמות הגוף · מה צריך לומר עוד שאינו גוף · הלא הוא בקל ותומר · ומפרשים אין לו דמות הגוף ואפילו אין לו דמות ממש ואינו גוף · דהיינו המלאכים ואין לו דמות מהם · ואני אומר שיש בזה ענין עמוק · ואקדים דברי החכם בס' יונת אלם כתב ז"ל ואי קשיא לך עילוי האומר על הצורה כפי מה שהגאנו בסדורין של שם סיבות אלה מפורסם בהפכו אצל חכמי המחקר · עד שמקלחם אמרו היום האומר משתוקק וכסף תמיד להחליף הצורה

7

בִּירָאָתֶךָ: וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ | יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־
חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:
אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ. בְּטֶרֶם כָּל־יְצוּר נִבְרָא:

היכל קדק"ד דבריאה. ביראתך בחי' יר"ע. כמ"ש (ויקרא כ"ו כ') ומקדשי תיראו. ואני תפלתי לך ה' עת רצון. כי תפלה ל' התחברות ל' נפתולי (בראשית ל' ח') לך ה' בבחי' ביטול כמ"ש (דה"א כ"ט י"א) לך ה' הגדולה כו'. עת רצון עת בחי' מל' גילוי רצה"ע. בחי' רעדכ"ר. אלקים ברב חסדך כי אלקים מדה"ד שנמתק מדה"ד ע"י רב חסד. ונמשך החסד ע"י שם אלקים בחי' גבורה שגם גבורה נעשה חסד. ענני באמת ישעך כמ"ש (שמות י"ד ל') ויושע ה' בחי' שע"ה נהורין עילאין כמ"ש לזה ישועות יעקב (תלים מ"ד ה') ויעקב מדת אמת ועי"ז נמשך בחי' ישועות יעקב. וישעך מבחי' עלמותו כמ"ש (ישעיה ס"א י"ג) כי הלבישני בגדי ישע (וע' בד"ה שוש אשיש בה'):

אדון עולם אשר מלך. הנה אר"ל פ"ק דברכות ד"ז ע"ב אר"י משום ר"ש בן יוחאי מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר (בראשית ט"ו ח') ויאמר אד' הוי' במה אדע כי אירשנה עד לא נתן אד' לנתן לאברהם שקראך אדון. והענין כי אדון היינו משניח כמ"ש בילקוט יהושע סי' א' ע"פ הנה ארון הברית אדון כל הארץ (יהושע ג' ו') ואמר ל"י ג"כ משום רשב"י כ"מ שנאמר אדון עוקר דיורים ומכנים דיורים עוקר את הכנענים ומכנים את ישראל ע"ש. וידוע כי הכופרים בהשגחה אומרים רס כו' על השמים כבודו (תלים קי"ג ד') ואינו משגיח בשפלים. נמצא אף שיודעים שם הוי' עכ"ז אומרים שאינו את הארץ (יחזקאל ח' י"ב) אך מי כה' אלקינו המגביהי לשבת (תלים קי"ג ה') שהוא יותר גבוה מבחי' רס כו' דהיינו שקמי' רוחני' ונשמי' שוין המשפילי לראות בשמים ובארץ (שם ו'). וזהו במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו (מגילה ל"א א' עני' הנתשנים) שהשגחה זו הוא בחי' עמה שמשפיל א"ע להשגיח בשפלים ולשמוע לעקת דל. וזה נמשך מלד לגדולתו אין חקר (תלים קמ"ה ג') מה שאני ועשיה שוין ואין אדם עוקף כו' (חולין ז' ב') שהוא השגחה פרטית שברש בחי' זו נמשך ממל' דא"ס. וכן פירש גם בספר שושן סודות במקום גדולתו היינו כתר. וזה מעלת אברהם שקראו אדון. אדון עולם ומשגיח. וע' בברכות שם לשון הרשב"א פי' ע"ד הנ"ל. וכן במהרש"א שם וז"ל כי לא קראו אותו מקודם אלא בשם הוי' המורה על מציאותו אבל אברהם הוסיף וקראו גם בשם אדון שהוא מורה על אדנותו ויכלתו לשנות הגזירות ומערכות השמים עכ"ל. וכן פירשו התיקונים בסוף ההקדמה דף י"ב א' כי ביתי בית תפלה (ישעי' נ"ו ז') דהוא שם אד' הנקרא היכל קדשו (חבקוק ב' כ') והיינו שבו הקב"ה שהוא ז"א מתפלל להמשיך אור הרצון שהוא א"ל והיינו משום דדוקא ע"י חיבור שם הוי' בשם אד' שהוא ההשפעה למטה עי"ז נמשך מבחי' עליונה יותר. וזהו ע"י קבלת עומ"ש בבחי' עבד עבדי ה' כמאמר הפייט אמו עבדיך ואתה אדונינו. והנה בס' תפארת ישראל להגאון מהר"ל מפראג פי"ט פי' עניין עד שבא אברהם וקראו אדון כי האדון מתחבר ומלמרף על אשר הוא אדון לו ואינו נבדל ממנו וזה ידוע למבין בסתרי החכמה. וזהו הסרת הערלה שנלטוה אברהם שהוא ההבדל והכיסוי בין השי"ת להאדם וזהו ברור שלכך ניתנה המילה לאברהם עכ"ל. ודבריו מבוארים דפי' כי האדון הוא מתחבר כו' וחיבור זה היינו מה שהעבד הוא עבד להאדון שבשהוא עבד להקב"ה אזי דוקא שייך לקרותו יתברך אדון שהוא ית' משפיל את עצמו להיותו נק' אדון ומלך על עם ועבדים עבדי ה'. ולכן זה ע"י הסרת הערלה החופף ומסתיר על עבודת ה' ולכן אמר

אברהם

אברהם אחר המילה אל נא תעבור מעל עבדך (בראשית י"ח ג'). וז"ש (דניאל ט' י"ז) והאר פניך כו' למען אד' פקח עיניך וראה ואמרז"ל למען אברהם שקראך אדון שע"י ז כמשך מבחי' עינא פקיחא שהוא מבחי' כתר. וזה"ע (תלים ק"ל ג') אם עונות תשמר יה אד' מי יעמוד דהיינו אפי' כשהפגם מגיע בבחי' י"ה עכ"ז אד' מי יעמוד והיינו על ידי תשובה בחילא יתיר ואד' בחי' מל' ואד' מי בחי' מי מה שאינו מושג היינו מה שעלה במחשבה הקדומה להיות בחי' מלך וזהו הנק' מל' דא"ס כמ"ש כאחזמו"ר זל"ל בד"ה דרשו ה'. וזהו ועתה יגדל נא כח אד' (במדבר י"ד י"ז) כי אד' הוא בחי' מלכותו ית' אדני אותיות דינא. דינא דמלכותא דינא (גיטין ו' ב') . דהיינו עשיית המלות בבחי' מלות המלך וכח אד' הוא א"ס ב"ה הסכ"ע הנמשך ע"י קבלת מלכותו ית' במעהמ"ל | ובחי' כח הוא המקיף ומלבים את הנשמה להיות לרוחה בלרור החיים (שמו"א כ"ה כ"ט) | וז"ע אדון עוזנו לור משגבנו כו' כי המלך המרומם לבדו מאז שבי' הוא ית' לבדו ומרומם מגדר עלמין כמו אז קודם ברה"ע והחיות המתפשט ממנו ית' הוא בחי' מלכותך מלכות כל עולמים (תלים קמ"ה י"ג) ואדון עוזנו זו מלכותו ית' כמ"ש (דברים י"ז ט"ו) שום תשים עליך מלך. מלך בחי' מקיף ונמשך מזה ג' מקיפים להנשמה במחדו"מ ורל"ב נגד ג' בחי' ברתתיו ילרתיו אף עשיתיו (ישעי' מ"ג ז') שהוא לור משגבנו מגן משגב כו'. וכמו מל' דאלי' נעשה עתיק לבריאה כך בב"י דאלי' שהן או"א בריאה חנ"ת ילירה נה"י עשיה נעשי' עליהם מקיפים מבחי' מל' דא"ס שנק' מל' דא"ק . וזהו ועתה יגדל נא כח אד' על ידי המלות ששרשן מגולגלתא ואד' מל' דאלי' וכח אד' מל' דא"ס והמלות נמשכים מגולגלתא דאריך שהוא כתר שבכתר שמלובש בה חסד דעתיק בחי' לבונית. ארתות הוי' כו' (תלים כ"ה י') . (כמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא) . וזהו אדון בחי' מל' דא"ס מקור לעולם האלי' כמ"ש בפרקי דר"א (פ"ג) עד שלא נבה"ע היה הוא ושמו בלבד היינו קודם שנברא עולם האלי' כו' הי' הוא ושמו בלבד היינו המקור והשרש והיכולת שיש בא"ס ב"ה שיוכל להיות גילוי בחי' זו והאלה שיהי' ממנה התהוות העולמות שה"ע שמו הגדול שהוא למעלה מן השתל' ושמו הגדול הוא משובח ומפואר עדי עד בבחי' א"ס. וזה"ע אדון עולם בגימט' אין סוף והוא אדון אלי' הנק' עולם (כמ"ש בסי' שעה"ש) . והנה כתיב (בראשית מ"ט כ"ו) עד תאות גבעות עולם פי' בזהר (ואתחנן כ"ב א') מאן אינון גבעות עולם אלין אינון תרין אמהן נוק' כמד"א (תלים ק"ו מ"ח) מן העולם ועד העולם שהוא אימא עילאה ביה ואימא תתאה מל' . והטעם שבינה נק' בשם עולם ל' העלם כי בינה היא ההשגה וההבנה ושם מוסתר אא"ס כמו שמוסתר דבר מה בתוכה באופן הנמוס בה כמ"ש בע"ח שבבינה מאיר אא"ס בריחוק מקום וכן המל' נק' עולם עד"מ המדות מוסתרים ונעלמים בדיבור בחי' דבר מלך כו' (קהלת ח' ד') (כמ"ש בבאה"ז פ' ואתחנן). והנה כתי' (הושע ב' כ"א) וארשתיך לי לעולם ואתרז"ל (ויק"ר פ"ב) כל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כי לי הוא בחי' נלחי' וכן עולם ועד הוא נלחי' כמ"ש (במו"א ע"ו כ"ט) כי לא אדם הוא כו' שאין בו שינויים לפי שהוא המתנשא מימות עולם ולית שמאלא בהאי ע"ק (זח"ג קכ"ט א') . גם התגלות ע"ק בבינה וזהו (ירמי' ל"א ב') אהבת עולם אהבתיך כמ"ש בתד"א (פרק ו') אהבה רבה לא נאמר אלא אהבת עולם שמא תאמר אהבת הקב"ה שלא שנים כו' או אהבת מאה שנים לכך נאמר אהבת עולם כו' שהוא בחי' אהבה נלחי' וא"ס. וז"ע אדון עולם מקור לעלמא עילאה בינה והתגלות עתיקא בבינה . גם עולם הוא נלחי שמקבל מעלמותו מל' דא"ס שהוא בחי' כתר כמ"ש (יחזקאל ט"ז ז') והבואתי בעדי עדיים לי תכשיט עטרה וכתר:

אשר מלך בטרם כו'. כי שורש הזמן הוא בנוק' דז"א . מלך מלך ימלוך שהוא בחי' זמן ששרשו הוא במל' . ע"כ מ"ע שהזמ"ג נשיש פעורות כי נשיש בחי'

נוק'

לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל. אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:

מוק' מל' והזמן הוא בבחי' מוק' מל'. אבל עצמותו יתב' למעלה מהזמן גם מסדר זמנים שסדר זמנים הוא בו"ק דאצי' וברש הזמן במל' דאצי' אבל שם הוי' היה הוה ויהיה כאחד שאינו בגדר זמן כלל שהוא לופה ומביט בסקירה אחת עד סוף כל הדורות. וזה"ע (ישעי' מ"א ד') קורא הדורות מראש היינו ראש"ק שהוא כללות ההשתל' וכולל כל אבי"ע וא"ק בחי' כתר היינו רלה"ע מה שעלה ברצונו להיות ע"ם. ומאחר דכי לא מחשבותי מחשבותיכם שע"י שעלה ברצונו מיד נתהוו א"כ זהו הענין שא"ק שהוא הכתר כולל כל הע"ם ואח"כ נתהוו להיות ע"ם ממש בגילוי, ואז יכול להיות מהם השפעה כו' אבל מ"מ היה מציאותם והתהוותם ממש ברלה"ע. וזהו שנאמר (בראשית א' ג') יהי אור ויהי אור פי' יהי אור היינו התהוות האור קדמאה בהתכללותו בא"ק ואח"כ ויהי אור היינו המשכה מא"ק להיות נמשך התהוות האור למטה (כמ"ש במ"א). וזהו אשר מלך בטרם כל יצור נברא היינו קודם שיצאו ממקורם וה' מציאותם והתהוותם עדיין כלולים ברלה"ע בחי' כתר א"ק ואח"כ יצאו ממקורם לגילוי לכן נק' יצור נברא כי יצור נק' מהעלם אל הגילוי אפילו גם ע"ם דאצי' שנק' דורות היו כלולים בראש א"ק וכמ"ש (ישעי' נ"ה ח') כי לא מחשבותי מחשבותיכם עד"מ באדם אין מחשבתו גורם התפעלות ושינוי בדבר שמקיף במחשבתו שהרי אין ביכולת מחשבתו לגרוע בהדבר, אבל הקב"ה כי לא מחשבותי כו' הרי מחשבתו ודעתו שיודע את הנברא מקפת כל נברא בפו"מ (ומ"מ אין ידיעה ומקיף זה מכריח הבחירה כו') מ"מ יכול הוא, שגם מקיף זה שבפועל לא יגרום התפעלות. וזהו שמ"מ אינו רק בחי' מקיף דוקא (כמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו). והנה גם בכללות ההשתל' גם א"ק אדם דבריאה כו' שזהו אשר מלך בחי' מל' דא"ם בטרם כל יצור נברא אפי' א"ק הוא אדם דבריאה. וברא קדושים ישתבח שמך רק האדה מא"ם אפי' חב' דאצי' וחב' דא"ק והתהוותן נק' בורא קדושים שהם בריאה יש מאין. וזה"ע אדון עולם שהאדון מל' דא"ם עם עולם עצמות שילאה דבינה כולא חד ע"ד (בראשית כ"א ל"ג) ויקרא שם בשם ה' אל עולם כולא חד. והנה א"ק אדם דבריאה. וע"י וא"א אדם דיצי'. ואדם דאצי' אדם דעשיה. שזהו אשר מלך אשר בחי' תענוג כמ"ש (שם ל' י"ג) באשרי כי אשרוני כו'. והוא בחי' מקור התענוג כמ"ש (תהלים ל"ו י') כי עמך מקו"ח שהוא מקור החיים ומקור התענוגים עמך טפל ובטל לגבי א"ס. בטרם כל יצור נברא כמ"ש וגם כל היצור לא נכחד ממך שהוא בחי' עת"י וא"א הנק' אדם דיצירה. גם איתא בזהר (ח"ג קי"ט א') תלת עלמין איה לי' לקודש"ה כו'. שהוא בכללות ההשתל' עולמות בי"ע ועולם אצי' ועולם א"ס. שזהו אדון עולם בחי' א"ס שהוא מקור עולם א"ס. נברא כמ"ש (תהלים קמ"ח ה') כי הוא צוה ונברא'ו ל' ממילא כו' היינו עצמותו ומהותו יתב' צוה ונברא'ו שאין להעצומות ערך ויחוס כלל אליו יתב' ולכן ונברא'ו ל' ממילא:

לְעֵת נעשה בחפצו כל. כי מודע שלכל הדברים יש חומר וצורה שהחומר הו"ע הדבר ההוא בכללותו, דהיינו להיות שמים וארץ לו שמש וירח, והצורה הוא ציור וכל תמונה במראה ושטח שיש לכל דבר בדמותו בצלמו על איזה אופן נעשה כמו השמים והארץ הם כדורים והשמש והירח הם גלגלים מאירים והנה החומר נברא בדבר ה' ובעש"מ במאמר יהי אור נתהווה בחי' האור מאין ליש וכן במאמר יהי רקיע נתהוה הרקיע מאין ליש אבל אופן צורת הרקיע הוא נעשה בחפץ ה' כמ"ש (תהלים קמ"ח ו') כל אשר חפץ ה' עשה שהוא חפץ וצוה ה'. שהמכוון הוא להיות החומר ע"י הדיבור בחי' יש והמאמר הוא פועל היצות אבל ע"י שם הוי' כי הוא צוה ונברא'ו להיות ביטול היש ויהי' היש בטל לאין

שזה

שזה לעת נעשה בחפצו כל בחי' כל אשר חפץ ה' עשה להיות גילוי הצורה בהחומר ולהיות היש בטל לאין ע"י חפץ וצוה ה' (כמ"ש בד"ה כ"ח משמאל). והנה יש חפץ וצוה כי צוה בחי' אחוריים וחפץ פנימי' הצוה כי ל' צוה טופל גם על דבר שאין לו חשק ותענוג בו רק שרוצה בו מצד איזה תכלית שיצא ממנו כענין מארז"ל (יבמות ק"ו א') כופין אותו עד שיאמר רוצה אני הרי אף שבא לו מחמת מורא שיך לומר ע"ז רוצה אני אף שאינו בחשקות רק בחיצוניותו. אבל חפץ הוא תכלית ומכוון הצוה ופנימיותו שיש לו תענוג מזה. עד"מ מי שעושה עסק שהמכוון מעסק הוא הריוח שאז מקבל תענוג מהעסק. והנה הצוה למעלה מהחכ'. ומחכמה ואילך בחי' השתל' ממכ"ע. אבל הצוה בחי' סכ"ע שרוצה בהתהוות עשיה גשמיי' אמנם עדיין אינו רק בחי' הצוה בלבד. אבל בחי' החפץ הוא בחי' קיום התורה והמצות שבהם שהמצות הם בחי' עש' שברש מצלה"ע והחפץ הוא התורה כמ"ש (ישעיה מ"ב כ"א) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר וכמ"ש (משלי ח' י"א) וכל חפציך לא ישוו בה שהתורה היא שעשועים ותענוג עליון ומחמת התענוג והצוה שיש לו בחומ"ל הוא גורם להיות ירידת החכמה להיות סדרי בראשית שמים וארץ כו'. שנתהוו ע"י חכמה וכולם בחכמה עשית (תהלים ק"ד כ"ד). והמצות בחי' רלה"ע סכ"ע ותורה בחי' חפץ פנימי' תענוג עליון שמחבר סכ"ע עם ממכ"ע. וזה"ע כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ שהמכוון להיות יש וביטול היש שחומר השמים והארץ נתהוו ע"י הדיבור בחי' מל' ושרש מחכמה להיות התחלקות. גם נוף הגשמי וכל הנבראים נלקחו שרש מסכ"ע בחי' רלה"ע. אך נתהוו להיות נבראי יש מאין בפו"מ ע"י הדיבור. וכן גילוי הצורה נתהווה מבחי' חפץ וצוה ה' וכן החומר ונוף הגשמי שרשן מהעלם ברלה"ע. כמו גלגלתא בחי' חילוני' גבוה ממו"ס פנימי' כך נוף הגשמי בחי' חילוני' שרשו גבוה מסכ"ע. אך גילוי צורה ע"י חפץ פנימי' הצוה ורלה"ע יחד. אך המכוון להיות יש וביטול היש ע"י חומ"ל ששורש התהוותם מרלה"ע וחפץ ה' שאז נתגלה המכוון להיות תענוג עליון מזה שהוא פנימי' הצוה כי א"א שרש הגאולים ועתיק [בחי'] תחתונה שבמאציל בחי' עגג ושעשועים כמ"ש (משלי ח' ל') ואהיה אצלו כו' שעשועים כו'. וזה"ע כל אשר חפץ ה' עשה. כל בחי' כל יכול כמ"ש (הושע י"ד ג') אמרו אליו כל תשא עון שבחי' כל יכול מגביה עון ונושא עון ע"י תשובה. וזה"ע (ישעיה מ"ג ז') כל הנקרא בשמי ולכבודי כו' שהוא בחי' עולם האצי' נק' בשמי איהו ואיהי חד אי"כ הם חד שהוא כל יכול. בלי גבול. וזהו לעת נעשה בחפצו כל, שהכל נעשה על ידי חפץ וצוה ה' היינו הבריאה והמכוון מהבריאה להיות תענוג עליון מכל. וזהו לעת נעשה כי התורה משחקת לפניו בכל עת (משלי ח' ל') היינו בכל הכ"ח עתים. כי יש י"ד עתים לטובה מצד מדת החסד וי"ד עתים לרעה מצד מדת הגבורה. והתורה מגינה ומצלת (הושע ב' ג') להמתיק הדינים ומשחקת בכל עת גם בי"ד עתים לרעה שמקבלים מגבורה. וזה"ע (ויקרא פ"ז כ') ואל יבוא בכל עת אל הקודש. אך התורה יקרה היא מפנינים (משלי ג' ט"ו) מכה"נ שנכנס לפני ולפנים (הוריות י"ג א') . וזה"ע (תהלים קי"ט קכ"ה) עת לעשות לה' הפרו תורתך ע"ד שארז"ל (בתובות ה' א') גדולים מעשה לדיקים ממעשה שמים וארץ כמ"ש (שמות ט"ו י"א) מקדש אד' כוננו ידיך כו'. והיינו כי הבריאה מאין ליש אבל לדיקים עושים ביטול היש לאין כמ"ש (תהלים פ"ד מ"ד) בטל רצונך מפני רצונו. וזהו עת לעשות לה' לשון כפייה והכרח כמו גט המעושה (גיטין פ"ה ב') בחי' אתכפיא וביטול היש לאין הפרו תורתך ועת לעשות לה' כו' ביטול היש לאין וזהו עשה רצונו כרצונך כו'. עת לעשות לה' . וה' נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה' (ברכות נ"ד א') היינו להיות ביטול במציאות ע"ד (בבא י"א א') תורתן אומנתן מפסיקין לק"ש להיות מס"כ למסור נפשו באחד היינו בטל רצונך כו'. ביטול רצון מכל וכל. וזה יובן מה שפירש"י פעמים

שהבטלות

יאהבך בכלות הנפש . לבדו יבקש נרצה:

שהמלכים ד"מ כו' לשמות לב, לא לא יד הם המנהג לשלוח לשלוח מלכים ד"מ כו' ויהי כאשר הגיע אל המקום הזה ויעבר בתוכו ד"מ כו' ויעבר בתוכו ד"מ כו' ויעבר בתוכו ד"מ כו'

גם בן ואח ואח"ל אלא שחבב הקב"ה לישראל וקראן בנים שנאמר (שם י"ד א') בנים אתם לה' אלקיכם וקראן אחים שנאמר (תהלים קל"ג א') למען אחי ורעי והקשה המשנת דר"א כיון שחבב כו' א"כ לפ"ז יש לו בן ואח והכתוב אומר גם בן ואח אין לו אמנם הענין הוא כי כל מה שנזכר בספרים ענין יחודי' עליוני' זהו הכל רק באצילות וע"ס ששם יש משפיע ומקבל או"מ ואו"פ ונמשלו לדבר ונוק'. ועד"ז נק' חכמה אב ובינה אם ומזיווגם נולדו המדות חג"ת ונקרא בן חסד והדיבור מל' נק' בת וכן יש זווגי המדות והדיבור ומהם נולדו נשמות ומלאכים ויש נשמות עליונים הנולדי' מיחוד חו"ב ועז"נ למען אחי, ורעי שהם אחים לבחי' המדות עליונות. והנה הע"ס זהו זה שאח"ס ב"ה מלמלא עלמו להאיר בבחי' גבול ומדה אבל אח"ס ב"ה בעצמו הוא יחיד ומיוחד ומעלה מעלה ממהות ע"ס שאפילו החכמה ראשית הע"ס הרי כעשיה גשמי' אצלו ית' ובאח"ס ב"ה לא שייך שום יחוד וזיווג. כי הוא יחיד ומיוחד וכן ביאר בזהר בראשית דקכ"ב סע"ב ע"פ ואין אלקים עמדי (דברים ל"ב ל"ט) דאית אחד בשיתוף כגון דכר ונוקבא. אבל איהו אחד ולא בחושבן ובלא שיתוף ובג"ד אמר ואין אלקי' עמדי. ובמק"מ שם פי' דאפי' בעתיק וא"א שייך קלת דכר ונוק' אבל למעלה מזה לא שייך זה. אבן באדר"ז דר"ל ע"א תאנא בשעתא דע"ק סדר"ס בעי לתקנא כולא אתקין כעין דכר ונוק' כו'. חכמה אב ובינה אם כו'. משמע בהדיא דרק מחו"ב ולמטה שייך דכר ונוק' ולא בע"ק ח"ו. ומאמר האדר"ז זהו ג"כ כוונת המד"ר ס"פ ואתחנן כל מה שברא'תי ברא'תי זוגות כו'. אבל כבודי אחד ומיוחד. ובע"ח בתחלתו פי' שבא"ק אין שייך שום דכר ונוק' והנה א"ק אדם דבריאה בריאה יש מאין ואין שם בחי' דכר ונוק' כש"כ למעלה יותר בא"ס ב"ה וזהו גם בן ואח אין לו אלא שחיבבן הקב"ה וקראן בנים כו'. ר"ל הרי האדת אא"ס ב"ה מלובש בע"ס שהרי ענין ע"ס זהו מה שהוא ית' מניח אורו הבלתי בע"ג ומלמלס האדה ממנו להאיר בגבול ומדה. וא"כ הם אלקותו ממש שאע"פ שהם בגבול ומדה עכ"ז זהו כח גבורתו של אא"ס ב"ה שמלמלס אורו לשכון ולהאיר בהם עד שמיוחד עמהם בתכלית היחוד. ולמלס שכינתו בין שני בדי הארון במקום אמה על אמה בבית קדה"ק (ע' רבות שה"ש פ"א י"ג). ועד"ז הוא בענין התלבשות אא"ס ב"ה בע"ס ובבחי' זו נאמר בנים אתם. וזהו יש אחד ואין שני היינו בחי' יחיד מהו"ע ית' שלמעלה מכל הע"ס (כמ"ש במ"א) וזה"ע והוא אחד ואין שני להמשיל לו להחבירה ע"ד מ"ש במדרש (בר"ר פל"ז) יש חמשה פעמים הוא לטובה וחמשה פעמים הוא לרעה אית לן חד הוא דטבא מכולהון הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם. כי ועבד הלוי הוא (במדבר י"ח כ"ג) הוא דא עתיקא (זח"ג קפ"ט ב') ולית שמאלא בהאי עתיקא (זח"ג קכ"ט א') לכן והוא אחד. ע"ד ה' אחד חד ולא בחושבן למעלה מע"ס וזה"ע ברוך הוא כו' (כמ"ש בסידור ד"ה ברוך שאמר). והוא אחד המיוחד ואין שני שלא שייך בחי' דכר ונוק' משפיע ומקבל כו'. להמשיל לו כי יש מלוכה וממשלה כמ"ש (תהלים קמ"ה י"ג) מלכותך מכ"ע וממשלתך בכל דור ודור שבחי' מלכותו מה שנק' מלך עליהם שאינו בחי' עצמי' הוא המחיה כל העולמות עליונים וממשלתך הוא למטה מבחי' המלוכה שהוא מושל בע"כ שלא בטובתו והוא תילוני' מדת מלכותו ית' הוא בכל דור ודור. ומלוכה הוא פנימי' המל'. להמשיל לו להחבירה מלשון חבר (וכמו כעיר שחוברה לה יחדיו (תהלים קכ"ב ג') היינו חיבור ירושלים של מטה עם ירושלים של מעלה) וכמו בקשתי לי חבר (בפ"ב דעירובין) וכן גם מלאכים נקראים חברים מקשיבים לקולך (שה"ש ח' י"ג) והיינו שגם תילוני' המל' בחי' ממשלה אין שני לו לנבי פנימי' המל' וכן מלאכים אינם בערך להמשיל לו. גם להמשיל לשון משל כמ"ש (מ"א ה' י"ג) וידבר שלשת אלפים משל ששלמה הוא בחי' חכמה תתאה שבמל'

דאלי' שהוא עלמו רוה"ק ומו"ה דאלי' הוא בחי' גבואה ובאלי' איהו ואיהי חד ולכן יש ס"ר פירושים על כל פסוק מדברי תורה וגבואה וגם משלי שלמה ושה"ש שאמר שלמה ברוה"ק הן במל' דאלי' עלמה למעלה מחכמת שלמה. אבל מה שנתן חכמה לשלמה היא בחי' חכמה תתאה דבריאה ובחכמה זו דיבר על כל דבר מדברי תורה שלשת אלפים משל והיינו רוחניות שבד"ת מכל הג' עולמות בי"ע גם התורה נקראת משל הקדמוני שהוא בחי' משל לקדמונו ש"ע שהוא המאציל עליון ב"ה שזה"ע ואין שני להמשיל לו להחבירה להיות חבר לגבי עלמותו רק דוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה (זח"ג רכ"ב ב') אבל לא להיות חבר לו כי מי איכא חברותא כלפי שמיא (ברכות ל"ד א') כמ"ש הרמב"ם (בפ"א מה' יסודה"ת ה"ז) אלוה זה אחד הוא ואינו שנים כו' וז"ע מלוה ליחדו שאין אלוה אחר זולתי ה' אחד והנה הרא"ה כ' בספר החינוך פ' ואתחנן במ"ע ליחדו זהו הוי' אחד שהוא אחד בלא שום שיתוף וכמ"ש במד"ר בראשית פ"ג שהמלאכים נברא'ו י"א בשני וי"א בחמישי ולדברי שניהם לא נברא'ו ביום ראשון שלא יאמרו מיכאל מותח לדרום וגבריאל בצפון והקב"ה ממדד באמצעיתו אלא אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדי (ישעי' מ"ד כ"ד) מאתי מי אתי כתיב מי הי' שותף עמי כו'. ועכ"כ אנו מוזהרים על השיתוף שאין שותפות וסיוע למעלה ח"ו אלא כולם כגרזן ביד החולב בו שזהו ואין שני להמשיל לו להחבירה להיות חבר וסיוע ושותפות למעלה ולהמשיל פי' להיות להם ממשלה מלד עלמם רק המלוכה והממשלה לחי העולמים וכך עלה ברצונו הפשוט להיטיב עם הברואים מלד עלמו כי חפץ חסד הוא ואין מי מעכב על ידו למניעת רצונו הפשוט (גם להחבירה אותיות להבחירה) כמ"ש בסידור שעה"ש. כמ"ש (דברים ל' י"ט) ובחרת בחיים. וזה"ע הן האדם היה כאחד ממנו (בראשית ג' כ"ב) ואר"ל (בר"ר פכ"א) כיחידו של עולם ולכן יש באדם הבחירה וכמ"ש הרמב"ם (פ"ה מהל' תשובה ה"א) שעז"נ הן האדם הי' כאחד ממנו כלומר הן מין זה של אדם הי' יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ כו' והיינו שבחירה זו נלקחה מבחי' גבוה מאד שהוא בחי' הממשלה שהמלוכה והממשלה לחי העולמים ע"ד כשעלה ברצונו הפשוט להיטיב מלד עלמו (ע"ח בתחלתו) ועד"ז הוא בחי' הבחירה שניתן לאדם עד שאין מי שמעכב על ידו. אך לפי שבחי' ומעלה הרמה זו ירדה והתלבשה למטה בגוף הגשמי ובנה"ב שכלולים מטו"ל ע"כ יכולה להיות ממשלה זו גם לבחור ברע ח"ו אבל שורש בחי' זו נלקחה ממקום גבוה מאד לפי ששרש בחי' אדם הוא נעלה מאד. שהוא כאחד ממנו כיחידו ש"ע ואדם אדמה לעליון וגש"י עלו במח' הקדומה ע"כ הרשות נתונה לבחור בטוב ובחרת בחיים (דברים ל' י"ט) והבחירה חפשית. ואדם שרשו מתיקון התכללות המדות זב"ז לכן יש בכחו לעשות התכפיא סט"א כו' וזה"ע וילך ה' אלקי' (בראשית כ' ז') בשני ילרים (ברכות ס"א א') וב' יודין הא' נרגש והב' נסתר להורות שאופן הבריאה בתחלה הי' להיות הילה"ר כפוף ליל"ט כו'. שזהו ואין שני להמשיל לו להבחירה אותיות להבחירה להיות לו למשל ולערך כי אין ערוך אליו ית' והבחירה רק דמות אדמה לעליון כי למעלה אין הידיעה מכריח הבחירה שהוא בחי' מקיף וזה"ע גלוי וידוע לשון ממילא שאין הידיעה בבחי' התלבשות בפנימי' להיות התפעלות מהדבר שהוא יודע או רואה וטהור עינים מראות ברע (חבקוק א' י"ג) שהוא בחי' דעת עליון וכן הוא בענין ידיעה ובחירה שאין הידיעה שהש"ית יודע שזה יהי' לדיק או רשע מכריחת את הבחירה כלל ואיך הוא אלא לפי' שידיעה זו שהש"ית יודע הכל מקודם אשר נעשה זהו בבחי' דעת עליון שלא ע"י כלים דע"ס ולהיות דעת זה בחי' מקיף אינו מכריח את הבחירה שאין האדם מתפעל מזה ורק ההתפעלות נמשך מדעת תחתון המתלבש במדות ובכלים דע"ס (כמ"ש ע"פ אראה נא ואראה). ועי' בפרדס ש"ד פ"ט בענין ידיעה

בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית. וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:

ובחירה שכ׳ כי יש חילוק בידיעה קודם שיחטא האדם אע״פ שעתיד לחטוא לאחר שחטא. ולפי מ״ש יובן כי הידיעה קודם שיחטא זהו בבחי׳ דעת עליון. | ובזה יובן מה שבהמ״ק נקרא בית הבחירה (הש״פ והושענות) ושאול בחיר ה׳ (ש״ב כ״א ו׳) שפשט היה שרש הבחירה הד״ע מבחי״ מקיף. וכמארז״ל (סנהדרין ל״ב א׳) גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר (שמות ט״ו י״ז) פעלת ה׳ מקדש אד׳ כו׳ דהיינו שמחבר שתי השמות ה׳ אד׳ שהוא סכ״ע וממכ״ע. וזה״ע גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות (ברכות ל״ג א׳) כי ומועדתי לך שם (שמות כ״ה כ״ב) אותיות ונודעתי שהחיבור הוא ע״י הדעת בחי׳ ד״ע שהוא בחי׳ מקיף כמ״ש (ויקרא כ״ו ב׳) ומקדשי תיראו שמשם שרש הירא״ה ביטול במציאות. כי מקדש הוא היכל קד״ק שכולל כח״ב. והכל בידי שמים (ברכות ל״ג ב׳) בחי׳ מדות אש ומים חו״ג חוץ מירא״ת שמים כמ״ש (דברים ה׳ כ״ו) מי יתן כו׳ ליראה אותי שמקבל מבחי׳ מי גימט׳ כ׳ שע״ב וכתר עליון איהו שלימו דשער הנו״ן. וכן שאול היה בחיר ה׳ כי שאול ע״ש שאלה שבא בזה העולם בדרך שאלה והלואה כי שאול מרחובות הנהר (בראשית ל״ו ל״ז) בחי׳ ונהר יוצא מעדן כו׳ (בראשית ב׳ י׳) בחי׳ בינה שמקבל מחכמה גם היה לו בחירה אמיתית ובחירת בחיים שמקבל מחיי החיים כי עמך מקו״ח כו׳ (תהלים ל״ו י׳). אך ואין שני לו להבחירה להיות כח׳ ממנו כיחידו ש״ע:

בלי ראשית בלי תכלית. כי בראשית ברא כו׳ ואר״ל (הובא ברש״י במקומו ועי׳ ב״ר פ״א. ויק״ר פל״ו) בשביל התורה שנק׳ ראשית ובשביל ישראל שנק׳ ראשית. תורה נק׳ ראשית (משלי ח׳ כ״ב) ה׳ קנני ראשית דרכו וישראל נק׳ ראשית (ירמיה ב׳ ג׳) קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה. כי תבואתה תבואת ה׳ שע״י בחי׳ חכ׳ תתאה מחדש בכ״י תמיד מע״ב אבל הם ראשית לו שיש להם עלי׳ וכללים בפנימי׳ רלה״ע ואורייתא מחכמה נפקת מח״ע שנק׳ ראשית חכמה (תהלים קי״א י׳) | אבל גם״י עלו במח׳ הקדומה בחי׳ חכ״ס הנק׳ ראשית. וע׳ בת״א ד״ה זכור את יום השבת שכתב שבחי׳ חכ״ע נק׳ ראשית. וראשית בחי״ו מורה על לשון נקבה שמקבל מראש בחי׳ דכר שהוא בחי׳ תענוג עליון וראש אותיות אשר שהוא לשון אושר ותענוג כמו (בראשית ל׳ י״ג) באשרי כי אשרוני. וזה״ע והחכמה מאין תמצא (איוב כ״ח י״ב) בחי׳ אין ענג עליון שלמעלה מהחכמה וזה״ע מארז״ל (ברכות ג׳ א׳) בשעה שישראל אומרים יהא שמי׳ רבא כו׳ הקב״ה מנענע בראשו כי בראש יש גלגלתא רלה״ע חילוני הכתר ומו״ס פנימי׳ הכתר. | והנה מבואר בע״ח שבתוך הגולגלת יש בתוכו מוח סתום מאד לבד מוח״ס דא״א שבחי׳ זו נמשך מדדל״א שלמעלה מגלגלתא זה״ע ריש״א גלגלתא ומוחא שגלגלתא חילוני הכתר ומוחא בחי׳ מוח״ס פנימי׳ הכתר וריש״א בחי׳ דדל״א שהוא בחי׳ תחתונה שבמלכיל שהוא בחי׳ ראש שלמעלה מראשית חכ״ע דאלי׳ וחכ״ס (כמ״ש בד״ה אני דפ׳ לילית). | והנה ראש מקבל מראשון כמ״ש (ישעי׳ מ״ד ו׳) אני ראשון ואני אחרון כו׳ אני בחי׳ מל׳ דאלי׳ נק׳ אני אחרון ומל׳ דא״ס נק׳ אני ראשון אני אותיות אין כמ״ש (דברים ל״ב ל״ט) ראו עתה כי אני אני הוא כמ״ש בגמ׳ (פסחים פ״ח א׳) דקאי על לע״ל דהיינו בעת תחה״מ שעז״כ אני אמית ואחיה. | וזהו מ״ש ברבות מקן פ״ל לכשיבוא אני של הקב״ה כו׳ אני ראשון כו׳ בחי׳ מל׳ דא״ס. וזהו בלי ראשית בלי תכלית כי מל׳ דאלי׳ הנק׳ ח״ת היא סופא דכל דרגין ונק׳ יש סוף סופא דכל דרגין ונק׳ תכלית ע״ד תכלית חכמה תשובה ומע״ע (ברכות י״ז א׳) שהמכוון נק׳ תכלית כך ע״י מל׳ דאלי׳ נמשכים כל הגילוים בבי״ע וזה״ע מ״ש אתה קדש כו׳ תכלית מעשה שמים וארץ שיהי׳ גילוי אלקות בשו״א | וזה״ע בלי ראשית שמו״א ובלי תכלית שמו״א כי שמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני תמיד (ישעיה ס״ו

כ״ב

וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי. וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:

כ״ב) כי שמים וארץ דבעת לא שיתבטלו לגמרי רק הם יתעלו ויעמדו לפני למעלה מהפרסא כי בעת הכל בירורים אבל לע״ל שלא יהיה שייך עוד בירורים שבבר נתברר הכל בהיום לעשותם (עיהוכין כ״ב א׳) יעלו הם ג״כ לפני ויתגלו מקיפים ופנימי׳ חדשים שלא באו עדיין בהשתל׳ ונק׳ עומדים לפני למעלה מהפרסא (כמ״ש במ״א) ומהו בלי תכלית שא״ל להמכוון כי באלף השביעי וחד חרוב מטוחה לחיי העולמים (סוף תמיד) ולא יהי׳ עוד עליות וירידות רק גילוי נלחיית א״ס:

ולו העוז והמשרה. ע״ד מ״ש (ש״א ב׳ י׳) ה׳ יחתו מריביו ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו שיהי׳ התכללות הגבורות בחסדים ויהי׳ השפעה ביתר שאת וחיות גדול וז״ש (תהלים כ״ט י״א) ה׳ עוז לעמו יתן ויתן עוז למלכו כמ״ש (תהלים ל״ג א׳) ה׳ מלך גאות לבש לבש ה׳ עוז כו׳ וים ע׳ אזכרות (ברכות כ״ט א׳) להמשיך ע״ס במל׳ שהיא בעלם נקודה א׳ והמשכה זו מע״ס עליונות. וזהו ויעוז מלך משפט אהב (תהלים ל״ט ד׳) כמ״ש (שם פ״א ה׳) משפט לאלקי יעקב ומשפט דאיהו רחמי לעורר רח״ר ומבקשים שלא לנו שהבקשה זו להעלאת לבבו אליו והמחילה היא החזרת הרצון ויהי׳ גילוי רלה״ע שלא יהיה בהעלם והסתר פנים כו׳ ועי״ז וירם קרן משיחו כי אם ישראל פושעים תשובה נגאלין ב״ב (כמ״ש במ״א בד״ה תקעו בחדש). והמשרה ע״ד (ישעי׳ ט׳ ו׳) למרבה המשרה ל׳ שררה שהמלוכה היא בעלם הגדולה בהעלם שהוא בחי׳ גדלות המלוכה אבל שררה קטנות המלוכה וגילוי המלוכה ע״י שרים. בחי׳ מל׳* שהוא התחלקות. כמו מיכאל שר החסד מלד התחלקות מל׳ שבחסד ליו״ד ויו״ד ויו״ד ומתכללים בריבוי ולעתיד נאמר (יבמות מ״ט כ״ג) והיו מלכים אומנך ושרותיהם כו׳ והיינו במשיח נאמר בו למרבה המשרה ואז כל הממשלה דבחי׳ שרים אינו רק בקדושה ולא בטע״א כלל ותהי המשרה על שכמו (שם ט׳ ה׳) למלאות גם לבחי׳ אחוריים שמקבלים מן העורף דפרעה וזהו ולו העוז בחי׳ עוז מלך גדלות המלוכה והמשרה קטנות המלוכה הכל שייכים לו לעלמותו ית׳ וכל השרים הם רק כגרזן ביד החולב בו והם רק שלוחי ההשפעה אליו ית׳:

והוא אלי וחי גואלי. כי אל הוא חסד כמ״ש (תהלים נ״ג ב׳) חסד אל כל היום שהוא חסד עליון שנמשך ונתפשט למטה במקום נמוך בחי׳ שהוא שפל ונבזה בעיניו נמאס וזה״ע אל עליון גומל חסדים טובים כי אל היינו ע״ש התלבשות אל״ם ב״ה במדת החסד כמ״ש חסד אל כל היום ואל נהירו דחכמתא (זח״ג ל״א ב׳) ופי׳ אל עליון שמקבל מורב חסד למטלה מבחי׳ חסד עולם ובאידרא קל״ב א׳ ורזא דכתיב מי אל כמוך (מיכה ז׳ י״ח) בעת״י איתמר שהוא בחי׳ המתפשט מימות עולם שנעתק ומרומם מבחי׳ ימות עולם שזהו והוא אלי בחי׳ והוא דא עתיקא (זח״ג קע״ח ב׳) שהוא למעלה מהשתל׳ כמ״ש (תהלים פ״ד ב׳) לבי ובשרי ירננו אל אל חי היינו שלבי ובשרי הגשמי׳ להיות תשוקתם וחפלם לדבקה בו בכלות הנפש ירננו אל אל חי בעלמותו ובכבודו שהוא למעלה מבחי׳ השתל׳ שהוא בחי׳ תיקון הראשון בי״ג ת״ד דא״א מי אל כמוך כו׳. וזהו וחי גואלי כמ״ש תהלות לאל עליון גואלם שהגאולה מבחי׳ יסוד דא״ק שהוא מקור הגאולות ונק׳ גואל חזק. גם גאולה מבחי׳ יסוד זא״א דאלי׳ כמ״ש (ישעי׳ ג׳ י׳) אמרו לדיק כי טוב. אם ינאלך טוב יגאל (רות ג׳ י״ג) בחי׳ יסוד זא״א ומל׳ ואם לא כו׳ וגאלתיך אנכי (שם) שהוא מבחי׳ כהר אנכי מי שאנכי כו׳ (זח״ג י״א א׳) שזהו חי גואלי לדיק ח״י עלמין שה״ע סמיכת נאולה לתפלה יחוד יסוד עם מל׳ כמ״ש (בראשית מ״ח ט״ו) המלאך הגואל אותי מלך א׳ פלא כתר שמשם מקור הגאולה. וצור חבלי בעת צרה. צור חבלי לשון חוזק גורלי כמ״ש כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו. גם צור כמ״ש צור לבבי מלשון

*אלוי ל״ל מלאכים (בריאה) מחילה

וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי. מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:

מחילה ומסך מבדיל ומעלים את האור והגילוי שהוא בחי׳ ביטול והתכללות בחי׳ יש״ת חסך סתרו (תלים י״ח י״ב) כמ״ש לור לבבי וחלקי אלקים לעולם (שם ע״ג) שהוא אח״ם בעלמותו למעלה משם הוי׳ כמ״ש (שמות ל״ג כ״ב) ושמתיך בנקרת הצור שרש המשכת י״ג מדה״ר שהם לפני הוי׳ כמ״ש (ישעי׳ נ״ח ח׳) הביטו אל צור חוצבתם. צור עולמים (שם כ״ו ד׳). כמו למשל צור החלמיש שמכין בו להוציא האש כו׳ כמ״ש צור חיינו. וכי ה׳ אלקיך אש אוכלה (דברים ד׳ כ״ד) וע״י תשובה מגיעים עד הצור שזהו בעת צרה כמ״ש (שם ל׳) בצר לך ומצאוך. כי עת צרה היא ליעקב וממנה יושע (ירמיה ל׳ ז׳) ע״י תשובה מעומקא דלבא וכתיב (תלים ע״ת ט״ו) יבקע צורים במדבר יעקב אותיות יבקע אז יבקע כשחר אורך (ישעי׳ נ״ח ח׳) שעושה בקעים בצורים ועת צרה מן המלר קראתי יה (תלים קי״ח ה׳) (כמ״ש בד״ה כי ביום הזה יכפר עליכם ובד״ה ביום השמיני עצרת). עוד י״ל צור חבלי ע״ד מ״ש (ישעי׳ כ״ו י״ז) כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כו׳ כן היינו מפניך ה׳ כי כנס״י בזמה״ג נמשלה למעוברת בחי׳ הרה והלידה שתוליד כנס״י היא לידת המשיח שנאמר בו (תלים ב׳ ז׳) אני היום ילדתיך וכמו שבשעת הלידה תחיל תזעק בחבליה כמ״כ יהי׳ חבלי משיח שהוא חבלי לידה שהמה המוגעים את הלידה ומעכבים הולד ללאת כמ״כ יובן שהצעקה והזעקה הגדולה היא באה כשהמוגעים רבים והם חבלי משיח שתחיל תזעק בחבליה שקודם עיקר הגילוי של שם הוי׳ יזעקו בנ״י מחמת גודל ההעלם ומניעת האור שזהו ולור חבלי היינו חבלי לידה. בעת צרה שהמוגעים הם רבים ומוגעים לידת המשיח שנק׳ חבלי משיח:

והוא נסי דגלי. ומנוס לי. פי׳ נס הגבהה והתנשאות הנמוך לגבוה מאד נעלה כמ״ש (ישעי׳ י״ח ג׳) כנשוא נס הרים תראו שהוא כלונס ארוך שמשימין בראש ההר כדי שיראה למרחוק נמלא נס פירושו רוממות כמ״ש (ישעי׳ מ״ט כ״ב) ואל עמים ארים נסי וכן עד״ז האות נק׳ נס כמ״ש (במדבר כ״ו י׳) ויהיו לנס ופירש״י לאות ולזכרון ובמד״ר ח״ש פכ״ט אמרו משה נסן של ישראל שנאמר (דברים ל״ד י״א) לכל האותות והמופתים אשר עשה משה והיינו כי האות והמופת הוא ג״כ רוממות והגבהה שלמעלה מחיות העולמות וגם הוא האות ולזכרון לימשה הבאים כמו נס הרים שיראו למרחוק במקום כך האות הוא למרחוק בזמן וזהו והוא נסי כמ״ש הרד״א שהוא מלשון נתת ליראיך נס להתנוסס (תלים ס׳ ו׳) ל׳ הרמה והתנשאות ומבדרים שעשה נסים לאבותינו רוממות חג״ת לא״א (כמ״ש במ״א). וזה״ע שאל לך אות מעם הוי׳ (ישעי׳ ז׳ י״א) שהנסים באים בשני מדרגות. הא׳ ע״פ העמק שאלה והיינו מאות ה׳ בתראה שמתלבש בלבושי הטבע. והב׳ ע״ד הגבה למעלה דא אות יו״ד דשם הוי׳ היינו נסים דילמ״ל וקי״ס שיולאים מדרכי הטבע לפי שהגילוי מבחי׳ סכ״ע. וגם שמלובש בלבוש הטבע הוא מבחי׳ ממכ״ע. שזהו והוא נסי בחי׳ הוא דא עתיקא בחי׳ סכ״ע נסים שלמעלה מהטבע ומנוס לי נסים שמלובשים בטבע שמבחי׳ ממכ״ע או״פ ומנוס לי. מנת כוסי ביום אקרא. כמ״ש (תלים ט״ז ה׳) ה׳ מנת חלקי וכוסי כי חלקי הוא חלק ה׳ עמו (דברים ל״ב ט׳) כוס גימט׳ חלקים (זח״ג רע״ג כ׳) כמ״ש (תלים קט״ז י״ג) כוס ישועות אשא וכתיב (בראשית כ״ח כ״א) והיה הוי׳ לי לאלקים שיהי׳ גילוי גבוה אשר שם הוא שם הוי׳ כאלקים יחשב שזהו מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי. כי ענין הגורל הוא בחי׳ אמונה מה שלמעלה מהטעם והדעת וכענין הגורל ביוכ״פ לפני ה׳ תטהרו (ויקרא ט״ז ל׳) למעלה משם הוי׳ והוא בחי׳ רצון שלמעלה מהטעם והחכמה שהוא בחי׳ כתר ומו״ם. וזה״ע מנת חלקי לשון מנה וחלק כמו (ב״א א׳ ה׳) ולחנה יתן מנה אחת אפים וכן (מג״א ט׳ י״ט) ומשלוח מנות איש לרעהו

בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי. בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה: וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי. יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא:

ביום שאין אומרים תחנון אין אומרים זה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת ישועה

וזה״ע מן כמ״ש (שמות ט״ז ע״ו) מן הוא כי לא ידעו מה הוא. ובמד״ר איכה איתא ע״פ וילא מבת ציון מן בת כתיב אמר ר׳ אחא יש לנו מנה אחת יפה זה הקב״ה שכתיב בי׳ ה׳ מנת חלקי וכוסי ואמרו כל הדרה זה הקב״ה שנאמר הוד והדר לבשת (תלים ק״ד א׳) שהי׳ נמשך גילוי אור בבהמ״ק מהעלם אל הגילוי שזהו מנת כוסי ביום אקרא כמ״ש כוס ישועות אשא ובשם ה׳ אקרא. ויענני ביום קראנו (שם כ׳ י׳) שהוא יחוד הוי׳ עם אלקים כמ״ש (דברים ד׳ ל״ע) וידעת היום כו׳ כי הוי׳ הוא האלקים ע״י היום לעשותם שהתשובה מועיל בעוה״ז דוקא שעי״ז מחבר הוי׳ עם אלקים:

בידו אפקיד רוחי בעת אישן ואעירה. הנה (תלים ל״א י״) בידך אפקיד רוחי ר״ת באר להיות בחי׳ באר מוצעת מלמטלמ״ע כמ״ש (שם כ״ה ג׳) אליך ה׳ נפשי אשא אתה בראתה ואתה עתיד ליטלה כו׳ ואינה נתונה לאדם אלא כדי שיעור ימי חייו לזאת יהי׳ בעיניו כל ימי חייו בבחי׳ בע״כ אתה חי (אבות פ״ד מכ״ב) ואשר נתלבשה בגופו כדי להיות בחי׳ באר שמוצעת מתחת לארץ שהמים נתברו ונעשו לגולים כך ע״י תגבורת נפ״א על הנ״ב לאכפייא סט״א ולאהפכא מחשוכא לנהורא. וזה״ש עלי באר (במדבר כ״א י״ז) בחי׳ באר מים חיים ובידך אפקיד רוחי כמ״ש (קהלת י״ב ז׳) והרוח תשוב אל האלקי׳ אשר נתנה ונשמה שנתת בי טהורה היא מקור הנשמה. בעת אישן עד״מ בעת השינה כל הכחות נעלמים ואינם פועלים פעולתן כמ״ש (שה״ש ה׳ כ׳) אני ישנה בגלותא (זח״ג ל״ה א׳) ולבי ער להיות לבבתני אחותי כלה (שה״ש ד׳ ט׳) כנס״י מקור נס״י בבחי׳ לב כמ״ש (שם כ׳ ז׳) אם תעירו ברי״ש א׳ ואם תעוררו בב׳ ריש״ין היינו חילוני׳ הלב ופנימי׳ הלב (כמ״ש בד״ה בחת אשר לא עבדתי) שז״ע בעת אישן ואעירה. ועם רוחי כמ״ש והרוח תשוב שעלייה זו היא למעלה גם משם הוי׳ והיינו למעלה מהחכמה בחי׳ רוחא דחיי דלעילא והיינו מא״א דתמן אריכו דחיי (כמ״ש בלק״ת האריז״ל ס״פ בראשית) וכמ״ש (איוב ל״ד י״ד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף וכמ״ש במד״ר (בראשית פי״ד) ע״פ ויפח באפיו לפי שבעה״ז בנפיחה אבל לעתיד יאיר בהגוף מבחי׳ ונתתי רוחי בכם (יחזקאל ל״ז י״ד) והיינו שבעוה״ז שרשה מבחי׳ ואתה נפחתה בי אבל לע״ל יאיר בהגוף מבחי׳ ונתתי רוחי (כמ״ש בד״ה האזינו השמים) שזהו ועם רוחי גויתי. ה׳ לי ולא אירא שהעלי׳ למעלה מבחי׳ שם הוי׳ כמ״ש (תלים קי״ח ו׳) ה׳ לי לא אירא מה יעשה לי אדם כמ״ש (שם ח׳) טוב לחסות בה׳ מבטוח באדם היינו שטוב לחסות בבחי׳ מקיף שמבחי׳ הוי׳ יותר מהשראת פנימי׳ של אדם העליון ולכן אף שכל גויים סבבוני בשם הוי׳ כי אמילם שנכרת הרע שלהם ע״י המקיף דשם הוי׳ ולכן ה׳ לי ולא אירא מה יעשה לי אדם. כי בבחי׳ אדם יש זה לעו״ז עת אשר שלט האדם באדם (קהלת ח׳ ט׳) שיש שליטה גם לאדם דקליפה אך מ״מ צריך להיות התגברות בחי׳ אדם דקדושה כי העיקר שיהי׳ הוי׳ לי בחי׳ קליטה בפנימי׳ ומ״מ טוב לחסות בהוי׳ בחי׳ מקיף שהוא שמירה מחילוני׳ שזהו ה׳ לי ולא אירא שיש בחי׳ קליטה ה׳ לי כו׳ מ״מ לא אירא מאד המקיף שטוב לחסות בה׳ שהמקיף מסמא עיני החילונים וטוב לחסות חסיון מועט במקיף מבטוח טיחה ודיבוק באדם בפנימי׳ (כמ״ש בד״ה טוב לחסות בה׳):

אדון עולם*)

ג. זרחי

(פירוש תפלה)

(די תפלת „אדון עולם" ווערט דאָ אויסגעטייטשט אַן און פאַר זיך על פי פשט, מען זאָל פערשטעהן איהר פשוט'ע בעדייטונג, און עס ווערט אויך געגעבען אַן ערקלעהרונג על פי רמז, דרוש וסוד ווי מען קען פון איהר ארויסלערנען דעם מענשליך־לאַגישען גרונד פאַר די ג־טליכע עשרת הדברות).

ארון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא.

(אנכי די אלקיך)

ג־ט ב"ה איז דער האַרר פון דער וועלט, וועלכער איז געווען קעניג נאָך איידער אירגענד וועלכע בעשעפעניש איז בעשאַפען געוואָרען, ווי דאָס וועט דאָ ערקלעהרט ווערען ווייטער. און ווי באַלד ער איז געווען פריהער פון אַלע בעשעפענישען, מוז מען דאָך דערפון איינזעהן אַז טאַקי ער, ב"ה, האָט די בעשעפענישען אַליין בעשאַפען, און אַז ער, ב"ה, איז ג־ט, דער בורא עולם, ווייל ווער אַנדערש, אויב ניט דער ערשטער, קען זיין ג־ט דער בעשעפער? אויב מיר זאָלען זאָגען, אַז אימעצער אַנדערש האָט די וועלט בעשאַפען, איז דער אימעצער אַנדערש שוין אויך געווען אַ צווייטער וואָס איהם אַליין האָט אויך בעשאַפען דער ערשטער. און דאָס טאַקע איז דער אָנפאַנג פון די עשרת הדברות: „אנכי ד' אלקיך!" — איך ג־ט בין דיין ג־ט, ווייל איך בין געווען דער ערשטער און דער קעניג פון דער וועלט, נאָך איידער די וועלט איז דאָ געווען. אויב איינער גלויבט, אַלזאָ, אַז די וועלט איז ניט בעשאַפען געוואָרען אַליין פון זיך, נור אַז ס'איז געווען אַן ערשטער וועלכער האָט זי בעשאַפען, מוז ער אויך גלויבען אין איין ג־ט, ווייל איינס אָהן דאָס צווייטע איז אונמעגליך.

לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא.

(לא יהיה לך אלהים אחרים על פני)

ווען אַלעס איז בעשאַפען געוואָרען דורך דעם ג־טליכען ווילען, איז דאַן ג־ט'ס נאָמען נור אָנגערופען געוואָרען „מלך"; עס זענען געקומען ברואים וועלכע האָבען געקענט זאָגען איינער צום צווייטען אַז ג־ט איז אַ מלך; איידער די ברואים זענען געווען איז ניט געווען ווער עס זאָל דאָס זאָגען. אָבער ג־ט ב"ה איז געווען דער מלך סיי ווי סיי, און נאָך וואָס פאַר אַ מלך! אַ מלך וועלכער האָט אַליין בעשאַפען זיינע אונטערטהאַנען דורך זיין ווילען, בחפצו! דאָס איז זיכער פיעל מעהר ווי דער נאָמען „מלך" וואָס אַ בשר ודם טראָגט, ווייל דער מענשליכער מלך מוז טאַקי פריהער האָבען פאַרטיגע אונטערטהאַנען אויף וועמען צו קעניגען. אָבער דער רבוש"ע איז ניט אָפּהענגיג אָן זיינע אונטערטהאַנען; ווען ער וויל נור בעשאַפט ער זיי, און ווען ער וויל ניט, פערניכטעט ער זיי. דער איינציגער אונטערשייד צווישען זיין האָבען אַ מלוכה און זיין ניט־האָבען, איז דאָס וואָס אָהן אַ מלוכה איז ניטאָ ווער עס זאָל איהם רופען „מלך", און מיט אַ מלוכה איז פאַראַן ווער עס זאָל איהם רופען „מלך". אזוי אז „לעת נעשה בחפצו כל", ווען אַלעס ווערט דורך זיין ווילען בעשאַפען, איז נור „אזי מלך שמו נקרא;" ווערט ער אָנגערופען „מלך". אָבער אַ מלך איז ער אפילו דאַן ווען עס איז ניטאָ ווער עס זאָל איהם דאָס רופען, ווייל אויב ער וויל נור, בעשאַפט ער די אונטערטהאַנען און עס איז שוין יאָ דאָ ווער עס זאָל איהם רופען מלך. על כל פנים, ווען עס זענען שוין יאָ פאַראַן ברואים צו קענען אָנרופען ג־ט מיט דעם נאָמען „מלך", דאַרפען זיי ניט האָבען קיין אַנדער ג־ט, קיין פאַלשען, ווייל „אזי מלך שמו נקרא", נור איהם, יתברך, דאַרף מען רופען מלך. און דאָס איז דער „לא יהיה לך אלהים אחרים!" זאָלסט ניט האָבען אַנדערע געטער; ניט מאַהלען און ניט אויסהאַקען פון שטיין בילדער פון אירגענד וועלכע בעשעפענישען און בוקען זיך צו זיי, ווייל אַלעס איז די שאַפונג פון דעם איינציגען ג־ט, וועלכער האָט דיך אַליין אויך געשאַפען, טאָ וואָרום זאָלסטו האָבען פאַלשע געטער, ווען דו האָסט אַן אמת'ען ג־ט? אַ ג־ט וועלכער האָט דיך און די נאַנצע וועלט בעשאַפען און וועלכער קען אייך אָפּשאַפען ווען ער וויל, אזוי שנעל ווי שנעל עס האָט איהם גענומען אייך צו בעשאַפען?

ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא.

(לא תשא את שם די אלקיך לשוא)

און ווען אַלעס וועט אונטערגעהן וועט דער פורכטבאַרער ג־ט קעניגען זייענדיג איינער אַליין.

איידער ג־ט ב"ה בעשאַפט אַ וועלט, איז ער אַ מלך אָהן ברואים וועלכע זאָלען איהם דעם נאָמען „מלך" געבען; נאָכדעם ווי ער בעשאַפט פאַר זיך אַ וועלט, זענען שוין פאַראַן ברואים וועלכע גיבען איהם יאָ דעם נאָמען „מלך", און ווען די וועלט ענדיגט זיך און פערשווינדעט פון עקזיסטענץ, איז ער ווידער אַ מלך איינער אַליין אָהן אימעצען וועלכער זאָל איהם רופען „מלך". אָבער פאַר די וועלכע עקזיסטירען און בשעת זיי עקזיסטירען, הייסט ער דערפאַר „נורא", דער פורכטבאַרער; ווייסענדיג אַז ער קען און וועט יעדע וועלט אָמאָהל אָפּשאַפען פון עקזיסטענץ, שרעקען מיר זיך פאַר איהם און דערפאַר רופען מיר איהם „נורא", ווייל מיר ווייסען דאָך ניט ווען ער וועט אונזער וועלט אָפּשאַפען, מעגליך אַז דעם נעקסטען טאָג, די נעקסטע שטונדע אָדער רגע; עס וועט דאַן זיין „ככלות הכל" און „לבדו ימלוך". איז אין צוזאַמענהאַנג מיט אָט דיעזער שרעקליכער מעגליכקייט רופען מיר איהם „נורא", און וויבאַלד אַז דער אדון עולם און דער מלך קען אויך זיין אַ נורא, איז עס אודאי אַ גרויסע זינד צו דערמאָהנען זיין הייליגען פורכטבאַרען נאָמען אין צוזאַמענהאַנג מיט פאַלשקייט אָדער אפילו פוסטקייט, וואָס דאָס איז טאַקי דער דריטער פונקט פון די עשרת הדברות: „לא תשא את שם ד' אלקיך לשוא!" פערבינד ניט דיין ג־ט'ס פורכטבאַרען נאָמען מיט אומווירדיגע אינטערעסען, ווייל דאָס קען דערנעהנטערען דעם „ככלות הכל"; אַן אומווירדיגע וועלט וועלכע מאַכט ביליג און שענדעט ג־ט'ס נאָמען, קען ארויסרופען זיין צאָרן און פאַרניכטעט ווערען ווי דער דור המבול איז פערניכטעט געוואָרען, ווייל ג־ט'ס צוועק און. וואונש איז צו האָבען ווירדיגע ברואים און אודאי וועט ער ניט וועלען אָנהאַלטען אַ וועלט וועמעס ברואים זענען אזוי אונווירדיג ווי צו פערביליגען זיין הייליגען נאָמען.

והוא היה, והוא הוה, והוא יהיה בתפארה.

(זכור את יום השבת לקדשו).

ער איז געווען, ער איז, און ער וועט זיין אין לויבענסווערטהער שעהנקייט.

דער אויבערשטער בויעט וועלטען, מאַכט זיי חרוב, און ער בויעט נייע שעהענערע וועלטען, און דעריבער איז ער ביי יעדער עקזיסטירענדער וועלט אַ „היה, הוה ויהיה בתפארה"; אַ ג־ט וועלכער האָט געהאַט וועלטען פריהער, וועלכער האָט אַ וועלט אין דער נענענוואַרט, און וועלכער וועט נאָך האָבען אַנדערע וועלטען שפּעטער, אימער שאַפענדיג אַלץ שעהנערע און בעסערע וועלטען, און פיליייכט טאַקע דורך די זעלבע ברואים, וועלכע שטייגען אימער העכער, און אויף יעדער נייער וועלט זענען זיי בעסערע, מעהר ענטוויקעלטע ברואים ווי זיי זענען דאָס געווען אין די פריהערדיגע וועלטען. מיר מענשען ווייסען אָבער נור פון דיזער וועלט אין וועלכער מיר לעבען, און נור מיט איהר האָבען מיר אַ דירעקטע נאָהענטע שייכות, איז טאַקי אונזער פליכט צו דאַנקען השי"ת פאַר דער בעשאַפונג פון דיעזער וועלט אויף וועלכער מיר געפינען זיך; און איבערהויפּט מודה זיין אַז איהר באַשעפער איז ג־ט ב"ה; אַז אמאָהל איז זי ניט געווען און נאָכהער איז זי דורך דעם רצון הבורא בעשאַפען געוואָרען. אום דאָס צו בעטאָנען, איז וויכטיג צו האָבען אַ געהייליגטען טאָג יעדע וואָך אין וועלכען מיר זאָלען ארויסצייגען ממשות'דיג אונזער גלויבען אַז ג־ט ב"ה איז דער בורא פון דיעזער וועלט, און דאָס איז דער שבת־טאָג וועלכען השי"ת האָט פאַר אונז געהייליגט. וואָרום גראָדע שבת און וואָרום זאָל עס זיין איינמאָהל אין זיבען טעג, איז אַ לאַנגער ענין וועלכען מיר וועלען איה"ש ארומריידען אין אַ בעזונדער אַרטיקעל, אָבער דאָ וויל מיר נור אָנצייגען די לאָגישע אורזאַכע וואָרום מיר זאָלען איבערהויפּט האָבען אַ שבת־טאָג; ס'איז ווי אויבען־געזאָגט, אום צו בעשטעטיגען אונזער גלויבען אַז ג־ט ב"ה איז דער בורא פון אונזער וועלט, און דאָס איז דער פיערטער געבאָט פון די עשרת הדברות: „זכור את יום השבת לקדשו!" געדענקט צו הייליגען דעם שבת־טאָג, ווייל ס'איז ניט מעהר ווי רעכט צו מודה זיין אַז השי"ת איז דער בורא עולם און צו דאַנקען איהם דערפאַר דורך האַלטען איין טאָג אין וואָך הייליג און בעשעהנען איהם מיט רוה, ווי מיר זאָגען טאַקי: „תפארת עטה ליום המנוחה!"

והוא אחד ואין שני להמשיל לו להחבירה.

(כבד את אביך ואת אמך)

ג־ט ב"ה איז איינער, עס איז ניטאָ קיין צווייטער וועמען מען זאָל קענען פאַרגלייכען צו ג־ט, אָדער אפילו דענקען אַז דער צווייטער איז פון דעם זעלבען סאָרט נור קלענער פון ג־ט. וועגען דעם איז ניטאָ פיעל צו זאָגען; יעדער איינער קען אַליין פערשטעהן אַז אויב ג־ט ב"ה איז דער איינציגער בעשאַפער פון דער נאַנצער וועלט, איז ניט מעגליך אַז איינער פון זיינע ברואים זאָל זיך קענען צו איהם פערגלייכען. מיר קענען אָבער דערפון לערנען, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט יעדען מענשען'ס פערזענליכער ערשיינונג אויף דער וועלט דאַרף ער רעספּעקטירען זיין פאָטער און מוטער, וועמען ג־ט ב"ה בעשטימט אַלס די איינציגע צו וועמען די קינדען שולדען זייער קומען אויף דער וועלט. דאָס איז, אַלזאָ, דער פינפטער געבאָט פון די עשרת הדברות: „כבד את אביך ואת אמך!" ווען דער מענש איז מודה אין דעם איינציגען בורא עולם וועלכער האָט איהם אָהער געשיקט, פערשטעהענדיג אַז דאָס איז פאַר איהם אַ חסד און אַ גרויסער כבוד, דאַרף ער זיכער רעספּעקטירען אויך די איינציגע צוויי שלוחים פון דעם בורא, וועלכע זענען בעשטימט געוואָרען די שליחות דורכצופיהרען.

---

*) יעדער אַרטיקעל וואָס מיר דרוקען דאָ, איז ספּעציעל געשריבען פאַר דיעזער צייטשריפט; דורכאויס אָריגינעל און ערשיינט צום ערשטען מאָהל אין דרוק. עס איז דעריבער ניט ממדת היושר צו בענוצען זיך מיט זיי אין וואָרט אָדער שריפט אָהן צו דערמאָהנען דעם מקור פון וואַנען זיי זענען געגומען, ווייל דאָס איז אין ווידערשפּרוך צו דעם מאַמר חז"ל: „האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם", און מיר דערמאָהנען דאָס דאָ אום צו פערהיטען אחד"ו פון אַ מכשול וועלכען זיי קענען מיט אַ קליינער פאַרזיכטיגקייט אויסמיידען. **די רעדאַקציע**

בלי ראשית, בלי תכלית, ו ל ו העוז והמשרה.
(לא תרצח)

אָהן אַן אָנפאַנג און אָהן אַן אויסלאָז, און דערפאַר איז די מאַכט און די הערשאַפט זיינע (ג־ט׳ס).

אַלע גרעסטע פילאָזאָפישע דענקער זענען איינשטימיג, אַז ג־ט ב״ה קען נור זיין אַזאַ איינער וועלכער איז אַן אייביגער, אָהן אַן אָנפאַנג און אָהן אַ סוף, ווייל נור בעשאַפענע זאַכען האָבען אַן אָנפאַנג און אַ סוף, און אויב ג־ט זאָל אויך האָבען אַן אָנפאַנג, וואָס פריהער איז ער ניט געווען און נאַכהער איז ער געוואָרען, וואָלט עס דאַרפען מיינען אַז ער אויך איז פון אימעצען בעשאַפען געוואָרען, איז ער דאָך גאָר קיין ג־ט ניט אויף אַזאַ אופן. מוז מען, אויב מען וויל ניט לייקענען אין ג־ט, מודה זיין, אַז ער, ב״ה, איז אַן אייביגער, אַז איהם האָט קיינער ניט בעשאַפען, נור ער ב״ה, האָט אַלעמען בעשאַפען, און אודאי איז ג־ט דער קוואַל פון מאַכט און הערשאַפט. אויב ער אַליין האָט אַלעמען בעשאַפען, האָט ער אַליין די מאַכט יעדען איינעם אָפּצושאַפען. ווען איינער גיט־דאָס־צו און איז מודה אין דעם, זעהט ער באַלד איין, אַז ער טאָר קיינעמ׳ס לעבען ניט צונעהמען, ווייל דאָס מעג נור דער בורא צו וועמען יעדען מענשענ׳ס לעבען בעלאַנגט. דאָס איז טאַקי דער זעקסטער פערבאָט פון די עשרת הדברות: „לא תרצח!״ טאָרסט קיינעם ניט ערמאָרדען! אויב איינער טהוט דאָס יאָ, וועט ער זיכער זיין איינגענעם לעבען פערלירען פריהער־שפּעטער, און אפשר אין נאָנצען אויסגעמעקט ווערען פון אַלע וועלטען, וואָס אפילו אויב מיר ווייסען ניט וואָס דאָס מיינט, איז עס זיכער אַ שרעקליכע שטראָף, ר״ל; בלויז דער בעשעפער קען אימעצען אָפּשאַפען!

והוא אלי, וחי גואלי, וצור חבלי ב ע ת צ ר ה.
(לא תנאף).

און ער איז מיין ג־ט, מיין לעבעדיגער אויסלייזער, און די פעסטונג פון מיין שיקזאַל אין צייט פון צרות.

ג־ט, ב״ה, איז ניט נור דער בעשעפער פון דעם מענשען, נור ער איז אויך זיין אויפפאַסער דורך השגחה פרטית; ער לייזט איהם אויס פון אַלע שווערע צייטען און פון אַלע צרות; ער פיהרט דעם מענשען ממש ביים האַנט און האַלט אין איין אכטונג געבען אויף איהם יעדע רגע; ג־ט, ב״ה, איז ניט נור דער משגיח אויף דער וועלט בכלל, נור אויף יעדען מענשען בפרט. „והוא אלי״, ער איז מיין פערזענליכער ג־ט, „וחי גואלי״ און מיין פערזענליכער לעבעדיגער אויסלייזער, אין וועמעס הענט עס ליגט מיין שיקזאַל און אונטער וועמעס אויפזיכט איך שטעה כסדר. עס איז דעריבער פאַזיטיוו זיכער אַז ווען דער מענש בעגרייפט ווי נאָהענט השי״ת שטעהט צו איהם און ווי ער זעהט זיינע אַלע מעשים, וואָלט ער זיך געשעהמט צו בעגעהן אירגענד וועלכע מיאוס׳ע טהאַט, איבערהויפּט די זינד פון ניאוף, וואָס דערמיט שעהמט זיך אַ מענש אפילו נעגען אַ צווייטען מענשען. אַנערקענענדיג דעם פאַקט, אַז השי״ת שטעהט דאָ ביי דער זייט פון יעדען מענשען, פיהרט איהם און גיט אויף איהם אכטונג יעדע רגע ווען מען נויטיגט זיך אין איהם, אין יעדער עת צרה, מוז מען אויך באַלד איינזעהן ווי גרויס עס איז די שאַנדע פון ניאוף, וועלכע פיהרט דעם מענשען צו די מעהרסטע אַנדערע שענדליכע עבירות, עבודה זרה און שפיכות דמים איינגעשלאָסען, ר״ל, און דאָס איז טאַקי דער זיעבעטער געבאָט פון די עשרת הדברות: „לא תנאף!״ טהו ניט אין געהיים די זאַכען מיט וועלכע דו שעהמסט זיך אין דער עפענטליכקייט, אַזוי ווי ניאוף און עהנליכעס, ווייל אפילו ווען קיינער זעהט ניט דיין שאַנדע, זעהט עס ג־ט, וועלכער שטעהט אימער ביי דיין זייט, און דיין בזיון איז צו גרויס עס זאָל זיך דיר לוינען איהם צו האָבען פאַר אַ בעפרידיגונג פון אַ נאַרישער שטיקעל תאוה, וואָס אפילו צוליעב דער שאַנדע פאַר אַ מענשען וואָלסטו זיך דערפון ענטזאָגען, ובפרט ווען דער בורא און דיין אויפפאַסער שטעהט דערביי און זעהט דיין שאַנדע.

והוא נסי ומנוס לי, מנת כוסי ב י ו ם אקרא.
(לא תגנב).

און ער איז מיין פאָהן אונטער וועלכער איך געפין מיין רעטונג, ווער עס בעשערט מיר אַלעס אינ׳ם טאָג ווען איך רוף צו איהם.

די השגחה פרטית וואָס השי״ת האַלט אַן אויף יעדען מענשען איז ניט בלויז אַן אַלגעמיינע, אַ בדרך־כלל׳יגע, נור טאַקי אַ דעטאַלירטע ביז צו די קלענסטע איינצעלהייטען. אַ מענשליכער קעניג גיט אויך אכטונג אויף זיין יעדען אונטערטהאָן, אָבער ניט יעדער איינער קען צו איהם צוקומען און מען קען צו איהם ניט לויפען נאָך שוץ יעדע שטונ־דע, און אפילו ניט יעדען טאָג. בלויז צו ג־ט, ב״ה, קען מען לויפען אַלע ווייַלע, און זוכען ביי איהם רעטונג יעדען טאָג. און השי״ת העלפט טאַקי דעם מענשען טאָג נאָך טאָג, און ניט איהם טעגליך חיונה, ווי מיר זאָגען: „מאַן דיהיב חיי יהיב מזונא!״ און אַז מען האָט אַזאַ זיכערען ברויט־נעבער איז דאָך עס אודאי אַ גרויסע שטות צו שרעקען זיך פאַר׳ן שיקזאַל און צו בעזאָרגען זיך דורך גנב׳ענען יענעמס, וואָס דאָס איז טאַקי דער אכטער פערבאָט פון די עשרת הדברות: „לא תגנב!״ דו טאָרסט ניט גנב׳ענען, ווייל מעהר ווי ג־ט וויל דיר געבען וועסטו אפילו דורך גנבה אויך ניט בעקומען, טאָ וואָרום ניט בעטען צו איהם און וואָר־טען ביז ער וועט דיר צושיקען אויפ׳ן עהרליכען וועג, דאָס וואָס דו בע־קומסט מיט אַ שטונדע פריהער דורך גנבה און שווינדעל.

בידך אפקיד ר ו ח י בעת אישן ואעירה.
(לא תענה ברעך עד שקר).

אין דיין האַנט וועל איך דאַרפען איבערגעבען מיין נשמה ווען איך וועל איינשלאָפען דאָ אויף דער וועלט און ערוואַכען אויף יענער וועלט.

דער מענש לעבט ניט אייביג, ער מוז אַמאָל איינשלאָפען דעם לעצ־טען שלאָף נאָך וועלכען ער ערוואַכט אויף יענער וועלט און דאַרף נעביך צושטעלען זיין נשמה צום דין, איבערגעבען זי צו ג־ט אין די הענט, איהר בעשעפער זאָל זעהן אין וועלכען צושטאַנד זי איז צו איהם צוריק־געקומען. זינד געגען ג־ט אָדער געגען אַ צווייטען מענשען, וועט זי קענען פערענטפערען מעהר־ווייניגער מיט דער טענה אַז זי האָט דאָס ניט געהאַל־טען פאַר זינדיג. זי האָט ניט געקענט זיין פרום, ווייל די אומשטענדען האָבען ניט ערלויבט, אָדער זי האָט ניט געגעבען אַ צווייטען זיין ריכ־טיג־פערדיענטען חלק געלד, ווייל זי האָט געדענקט אַז איהם קומט ניט מעהר ווי דאָס וואָס ער האָט געקראָגען, וכדומה אזעלכע ענטשולדיגונגען, וואָס אויב זיי וועלען ניט אָנגענומען ווערען, וועלען זיי ווענינסטענס בעטראַכט ווערען מיט איינזעהן. אָבער וואָס פאַר אַן ענטשולדיגונג קען זי געבען פאַר בייזווילינען פאַלש עדות זאָגען געגען אַ צווייטען? פאַר אַזאַ זינד איז פאַזיטיוו ניטאָ קיין שום ענטשולדיגונג אין דער וועלט. איז אויב איינער גלויבט אין דין וחשבון אויף יענער וועלט, וועט ער זיך אודאי היטען פון פאַלש עדות זאָגען, פון רכילות און פון פערלומדען יענעם ווי פאַר פייער. און דאָס איז דער ניינטער פערבאָט פון די עשרת הדברות: „לא תענה ברעך עד שקר!״ זאָג ניט אויף יענעם קיין פאַלשע עדות, ווייל דערויף איז ניטאָ קיין שום ענטשולדיגונג ביים דין וחשבון, אפילו ניט אַ שוואַכע ענטשולדיגונג. נור דיין נשמה וועט מוזען שטעהן מיט אַן אַראָפּגעלאָזטען קאָפּ און פלאַמען פאַר שאַנדע, ר״ל.

ועם רוחי גויתי, ד י ל י ולא אירא.
(לא תחמד).

און מיט מיין נשמה איז אויך מיין גוף, דאַרף איך האָבען אַ ג־ט אום איך זאָל ניט דאַרפען מורא האָבען.

צוזאַמען מיט דער נשמה וועט שטעהן צום משפּט אויך מיין גוף. איהם וועט מען ניט קענען משפּט׳ען פאַר אַרונטערפאַלען פון זיין גע־וועזענער הויכקייט, ווייל ער איז קיינמאָהל הויך ניט געשטאַנען, נור מען וועט איהם משפּט׳ען פאַר ניט וועלען דערהויבען זיך פון זיין נידעריג־קייט, פאַר זיין צופיעל גלוסטען אַלעס און פאַר זיין ניט וועלען צוהערען זיך צו דער נשמה אַז ס׳איז פאַראַן וויכטיגערע אינטערעסען אין לעבען ווי די גלוסטונג פון יענעמ׳ס הויז, אָקס, און אַז. וו. איז די איינציגע רפואה פאַר האַלטען דעם גוף אין צוים און פאַר ניט לאָזען איהם בלייבען ביי זיין נידעריגער נאַטור פון גלוסטען צופיעל, צו האָבען ג־ט אין האַר־צען און צו אונטערדריקען די צו־גרויסע אויגען פון דעם גוף. ווי עס זאָגט אונז דער צעהנטער געבאָט פון די עשרת הדברות: „לא תחמד!״ גלוסט ניט יענעמ׳ס, דאָס איז די שטרעבונג פון דעם אונווייסענדען ני־דעריגען גוף; געוואַהן איהם איין צו דעם געדאַנק, אַז ס׳איז דאָ אַ ג־ט וועלכער בעשטימט דאָס וואָס יעדער איינער זאָל האָבען, און אַז יענעמס דאַרף מען ניט גלוסטען. איז אויב דו וועסט אַזוי טהאָן וועסטו פאַר׳ן יום הדין קיין שום מורא ניט האָבען, ווייל ניט דיין נשמה און ניט דיין גוף וועלען דאַרפען ליידען, חו״ש.

* * *

„אדון עולם״ איז דעריבער די תפלה וועלכע מיר זאָגען ביים אָנ־פאַנג דאַוונען. דער געדאַנק איז, אַז מיר זאָלען דערמיט בעפעסטיגען ביי זיך די ענגע פערבינדונג צווישען גלויבען אין ג״ט ב״ה און דער אָפּ־היטונג פון די צעהן ג־טליכע געבאָט, ווייל זיי ביידע שטעהען אָדער פאַלען צוזאַמען. היט מען ניט די עשרת הדברות, מיינט דאָס אויך אַז מען גלויבט חו״ש ניט אין ג־ט, און אומגעקעהרט. גלויבט מען איינס, מוז מען לאַנגישערווייזע גלויבען אויך דאָס צווייטע.

די צעהן פערזען פון „אדון עולם״, אויסגעטייטשט ריכטיג, בע־שטעטיגען יעדער איינער אַ געבאָט פון די עשרת הדברות און אין דעם ריכטיגען סדר, אַזוי אַז עס קען ניט זיין קיין צווייפעל אין דעם צוועק פון דער תפלה, און אַז זי ענטהאַלט אַ צווייענדיגען „אני־מאמין״ — דער גלויבען אין ג־ט ב״ה, אין דעם בעשעפער און פיהרער פון אַלץ און אַלעמען, און דעם גלויבען אין די גרונד־געזעצען פון זיין תורה, די עשרת הדברות.

אותיות פורחות

(בסוד כפלים לתושיה)

שעת דין באש ודם, שכלו, וי, ירמו!
שיעיו א ח ד, וקם! . . . ה„בן״, בחייו, ידמו!

———

נגב וישודד; „הבוצע״ בכויב . . . שואל ומשיב
כעש ה׳, והוא בטיב! ימים שאשאל ישע, אהה, כמה?
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

———

הד יגיעה (ואביתי שבח!): יבין — יאות; ממעל — אב תקרא!
שכר שנאה ושקר — טבח! מוה״ק

זד — אשם אכלו: אמר המלקט: הדברים יגעים — צירופי
„כנו״ ישמיד קהלו! רמזים בעניינים נשגבים; הפותרים רק שוא
יעמלו; בעת רצון אבארם.